Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 23 АПРЕЛЬ, 1981 ШУ. ● № 49 (6330). ● Мах 2 кепиг.

Массехк шу да ТЭЦ-2 турбиний цехе мастера Накарский Алексей Антоновича болх бу. Хьинаре къахьегарца, ший балха къайлекаш дика йовзарца, нахаца Іимерза а волаш мичча хана новкъостал дара кийча хиларца белгалваьлла из коллективе. Ше укхаза балха веначе хьалхарча дийнахьа дениз дика къахьегама толамаш доахаш, общественни партийни вахаре дизза дакъа лоацаш хьавоагІа из. Цудухьа тамашийна дац цеха коммунисташа из шоай организаце секретаралла харжар. Шийна тІадилла бехктоккаме декхар толамца кхоачашду цо. ХІаьта КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхоачашъяра оарцагІбоах цо шийна цеха болхлой.

СУРТА ТІА: мастер А. Накарский.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Ханал хьалхабувл

Назрановски трикотажни фабрика коллектива дІадахача шера хьалхарв моттиг а хьожаеш, КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара карател ЦІе байрахк елар. Иштта из дІалайир республиканск Сийлен улга тІа. Шийна денна деза совгІат карара ца доалийташ къахьегаш я фабрика коллектив цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера а. Социалистически декхараш дика тІеэкхоачашдеш хьавоагІа из.

Масела, хьалхарча квартале планагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай 139 эзар сома мехка валови продукци, заданел совгІа махкала яьккхай 211 эзар сом мах бола товарий продукци. Къахьегама овсарле соахка хьалхарча квартале хинначул 26 процент лакхъяьй из. Дукхьал ма лакхъяра чотагІа хьаяьй планал совгІа ара мел хийца продукци.

Фабкома председателя Султыгова Марета дувц: «Тхона план лохъяь хІама дац, боаггІача боарамагІа тхо къахьега доладалара кертердар да оаха тхоай торонеш кхоачамехи биза дайда йийбар. Болх ба йоланлийтай керда хІамаш тега цех, керда йиъ конвейр, шерьяьй барзкъаш доахаш йола участок. Цул совгІа цехашта, сменашта, бригадашта керте оттабаьб коммунисташ, йоккха опыт йола говзанчаш. Оалангара дена эргадаьккха товдаьд социалистически яхь вІашт Іехьйоаккхилген дунна кулгалделтса. ХІара бутт чакх массаза боал профсоюза фабкома заседане итогаш ю фабрика бригадашта, цехашта юкъе яьржача социалистически яхьа. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана карара кара тела ЦІе вымпел а луш, бІаь сом преми хьоавжаю, хІаьта бригадирена цу тукеи нелацчина цхийтта сом преми лу. Яхье хьалхара моттиг яьккхача цеха коллективана предприяте карара кара тела ЦІе байрахк а луш хьалхара ахчан преми хьожаю.

Укх шера хьалхарча квартале фабрике хьалхара моттиг яьккхай коммунист, КПСС обкома член Султыгова Іалаудина Фатимас кулгалдеча конвейра бригада коллективо. Кхаь бетта план 25 марта кхоачаш а яь, пачхьалкхен планагІа лаьрхІачул совгІа тийгар цо эзараш барзкъаш. Фабрика цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхара Ачалкхерча филиала коллективо.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, башха-дика толамаш доахаш бола болхлой иттеш, бІаьш ба укхаза. Царех я хІамаш тегар Чилиева Лида, Евлоева Марем, кхы дукха бараш а. ДІалха пятилетка дог гІоздоахача толамаца чакхъяккхарех 25 сага сийнай ленински сийлен грамота, иштта «ИттлагІча пятилетка ударник» яха знакаш, «Социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен знак енай 48 хІамаш тегача мотористкана. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи лелаеш я 300 хІамаш тега мотористка, царех 120 болхло комсомольцаши махгирхойи болаш.

Дика вІашт Іехьбаьккхаб фабрике кагирхой хьехамчаш керда балха баьхкача кхоначча болхлошта тІачІоагІбара болх а. Ах бІаь гарта хьехамча ва фабрике. Царех ба кагирхой хьехамчаш Келигова Марем, Сакалова Маруся, Тумгоева Іашат, кхыбараш.

Продукци дикагІа хилийтара тІадерзадаь дукха балхаш ду укхаза. Хан-ханнахьа продукце дикала дІа чакхдоах. Цига юви цхьаккха тайпа брак ца нийсйолийташ къахьегаш барий опыт, цу лоаркІамеча балха тІа нийслуш дола кхоачамбоацараш. ХІанз предприяте ерригга арахецача продукцех 90 процент совгІа яр цкъа дІаетча юха ца ерзаеш дІайохийташ я. Укхаза хьеча шин изделена пачхьалкхен дикала Знак енай.

В. КОСТОЕВ.

ДИКА ЛОАРХІАБУ ДЕКХАРЕХ

Шалински района «Октябрьский» яхача совхоза хьейбаш леладераша пачхьалкхенга шура йохкара цхьоалагІча квартала план 102,6 процент, дулх доккхара 152 процент кхоачашйир.

ХІанз дийнахьа хІара кхоабача Іаттагера юкъера лаьрхІача 6—6,5 килограммы шура йоаккх. Из планал совгІа я.

Иштта дика къахьега коллектива декъа новкъостал ду ферма толашагІа йолча доярокаша Хусихановна Умаев, Турпалханова Эхес, Даваева Маруся, кхычар.

Даьхенна шурен , дулхи дІадалара цхьайтталагІча пятилетка план диъ шера кхоачашъе социалистически декхар тІаийцад цу ферма коллективо. ЛаьрхІар чакхдаккха низ дІахкоачаргхилиярах шеко а яц цун.

М. ЭПЕНДИЕВ.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

Республика кхашка

ХІанз бІаьсти тІеххьара юв культураш: генераш, хьажкІаш, шекара свеклаш дІаюаш латт.

Статупраўлене кхьачача хоамех 20 апрель хьатІэхкоачаш республике дІайийнай 65 эзар гектара тІа бІаьсти юв культураш, е планагІа дІае евачарех 36 процент. Балха темпаш соахка хиннача лакхагІа я.

План 70 процент кхоачаш а еш, шекара свеклаш 7,2 эзар гектара тІа дІайийнай. Из болх чакхбаьккхара ле дезаш дукха хІама дисадац Ачхой - Мартановски, Урус-Мартановски районий кхаш леладерий.

Генераш 4,2 эзар гектара тІа дІадийнад, план 24 процент кхоачаш а еш. Ахалел дукхагІа дІайийнай из культура Грозненски, Надтеречни районашка.

Кхо эзар гектара тІа ялта а юваш, хІанзале 7 эзар гектара тІа дІайийнай республике хьажкІаш.

ТІатеІла дІадуваш да баьцадаараш а. План 54 процент кхоачаш а еш 6 эзар гектар лаьтта дІалаьцад цар хІанзале. ДІакоьош да цхьан шера хула баьцаш дІаера балхаш а. Укх хІанзале дукха хІама ца эшаш 20 эзар гектара тІа дІайийнай.

ДОАКЪАРА ЙОАКХО ЕШ

РАПС ЧУЭЦАШ Я

Рапс чуэцаш я Гудермесски района «Новогрозненский» совхозе. Из болх ипатовски методагІа чакхболкхаш ба. Отряда кулгалдеш ва доакъар Іалашдеча бригада бригадир Вустаев Іабдул...

БІаьнех хІанзале 40 гектара тІара рапс хьекха баьнаб совхоза болхлой. Нормаш 120—130 процент кхоачашъеш къахьег механизаторий Бериев Мохьмадь. Мусрапилов Ахьмада, Алхазов Ибн-Хьамира.

Иштта овсаре къахьег кхай тІара силос йоллача, шурий ферме хьекха рапс дІакхуьхьаш лелача шоферашка Тепсуев Алика, Мусаев Хасс, тІехьа лафеташ а йийза лелача трактористаша Гайсуркаев Мохьмад-Хьажас. Будигаев Геле. Исмаилов Іийсас.

Дика ба хьувекьа а. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 140—150 центнер рапс йоалл. Цунах хІанзале 650 тонн силос кийчъяьй.

Ерригга буц 12 балха дийнахьа чуийца яьккха дош деннад механизаторша.

Чаца яь рапс а луш кхаба доладаьчул тІехьагІа холуш тІакхийттай доахана лу шура. Из хІанз юкъера лаьрхІача 9,1 килограмм йоаккх хІара кхоабеча Іаттагара дийнахьа. ХІаьта Итиева Марем, Бешаева Зання санна болча дикача доярокаши 11—12 килограмм йоаккх.

Х. МАГОМЕТОВ.

ДІаяхача гурахьа 588 гектара тІа доакъара лаьрхІа дІайийна рапс 20 апреле чуэцаш йолаяьй Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза механизатораша. Дика хьункъам болаш хьалхенаьй цар из культура. ХІара гектара тІара 200 центнер моша доакъар доаккх планагІа лаккха дезар 160 центнер долаш.

Лоацача хана ерригга рапс чуийца яиххара кхо механизированни отряд вІашагІъеллай колхозхоша, хІаранена юкъе ялх—ялх из хьоккаргйола агрегат а йолаш.

Эттара хьалха рапс хьекха йолаенний Алаев Алхазура кулгалдеш йола мехотряд.

Цхьаш ахи дийнахьа 31 гектара тІара рапс хьекхай цар. ХІаьта тракторий лафетанцеи автомашинашцеи хьатІа а ена Іочуеллай ча а тохаш силоса лаьрхІа кийчбаьча кІоага чу. Цу декошка

ХІАРА ДЕННА ИТОГАШ А ЕШ

621 тонн силос кийчъяьй механизатораша. Дукхьал цхьан рапсех ялх эзар совгІа тонн силос кийчъергйолаш ба уж доал хьайбеита. Шоай ерригга рапс хьекха а силоса чуелла а дика лоркІ-цар 1 май хьатІакхоачаш.

Колхоза правлене материальни а хьалаш дика вІаштІехьдахарах шерра социалистически яхь яьржай рапс чуэцаш боахкача колхозхоша юкъе.

МТЗ-50 маркех йолча тракторашца «Вихрь» яха косилка лелаеча Ацаев Сулейна заданегІа яккха эзар 32 тонн йолаш цхьан дийнахьа 68 тонн рапс яьккхий. Цо санна овсаре лакха йолаш болх бу Федоров Александра а. МТЗ-80 маркех йолча тракторана лелаеча Е-280 яхача косилкаца 135 тонн рапс яьккхай цо заданегІа яккха езар 100 тонн йолаш.

Хьанар ца кходаш къахьет механизатораша хьекха рапс силос чуйоллача метте дІакхуьхьача шофераша, трактористаша. ЗаданегІа дІалхьа езар 49 тонн йолаш цхьан дийнахьа 78 тонн дІайихьай ГАЗ-53 маркех йолча машина тІа вагІача Далаев Іаьлас, заданел совгІа массехк тонн рапс дІайихьай тракториста Бешаев Зелаудина а. Из толам баьккхача механизатораштеи шофераштеи премеш енай. Дукхьал цу цхьан дийнахьа баьча балхах даьккха алапи доацаш 16 сом преми енай эттара дикагІа къахьийгача Ацаев Сульяна.

С. АУШЕВ.

Сунженски районера хоамаш

Укх шера 637 гектара тІа коартолаш кхеергья района кхаш леладераша. ХІанзале дукха хІама ца эшаш пхи бІаь гектара тІа дІайийнай уж.

Эттара дукхагІа, 500 гектара тІа из культура «Путь к коммунизму» яхача колхозе кхеергья, хІаьта Орджоникидзе цІерагІча колхозе — 70 гектар тІа. КІеззиг-кІеззига дІакергья коартолаш «Победа», «Восход» яхача колхозашка а.

Геттара дика вІаштІехьбаьнкха дІахьо коартолаш дІаера болх «Путь к коммунизму» колхозе. Цунца цхьана, из культураш дІаера толашагІа йола ханаш дІайохийташ латт Орджоникидзе цІерагІча, «Восход» яхача колхозашка. Орджоникидзе цІерагІча колхозе хІанз а 30 гектара тІа мара дІайийнац коартолаш.

* * *

Баьцадаараш 683 гектара тІа кхедерзда районе. Царех 350 гектара тІа — дукхьала цхьан XX партсъезда цІерагІча колхозе.

Сихдаь баьцадаараш дІадуваш латт хІанз. Ала хІама доацаш дика лел из болх XX партсъезда цІерагІча колхозе. Цун коллективо хІанзале 180 гектара тІа дІадийнад уж. Цунца цхьана кхоачамболлаш дика чакхдахад баьцадаараш дІалера балхаш Кирова цІерагІча, «Путь к коммунизму», Ленина цІерагІча колхозашка.

* * *

Укх шера хьалхарча квартале баьча балха анализо хьахьокх шурий динал районна хьайбаш леладераша соахкарчул дикка айьлга. Цу хьанъехьа къаьстта дика хьожамаш гойт Кирова цІерагІча колхозе. Шу доладелча дениз пачхьалкхенна дІаенача шурах 89 процент цхьоалагІча сортах я. Лакха я шурий хьоанал а — 3,68 процент. Дукхьал из бахьан долаш доагІачул совгІа 810 сом делар колхоза пачхьалкхено.

Планал лакхагІа хилар хьоанал XIX партсъезда цІерагІча колхозо дІа мел енача шурий а. Цу боахама коллектива доагІачул совгІа 2291 сом делар.

Цунца цхьана, района кхыдолча боахамашка шурий хьоанал йоагІачул лохагІа я. Из бахьан долаш дІачуеннача шурах доагІачох 33840 сом тІерадаьккхад пачхьалкхено. Хьоанал планагІа хила езачул дикка лохагІа йолаш дукха шура дІачуенна пачхьалкхенна «Путь к коммунизму», «Победа» колхозашка.

* * *

Дукхача хана дениз къахьегаш я Орджоникидзе цІерагІча колхоза цхьоалагІча ферме доярка Э. Героева. Шу дІадахийтац цо хІара кхоабача Іаттагера шура яьккхара план кхоачаш ца еш. Хьалхаза къахьегамхо, вІашагІа бараша дика хьехамча йола из коммунистически парте мугІарашка дІайийцай. Массехказза из хийрнай КПСС Сунженски районни комитета членалла. ХІаьта хІанз ферма партгрупорг я из.

Тоьал доакъар доацаше дукха а я цо хІанз йоаккха шура. Дийнахьен буса хІара кхоабача Іаттагера юкъера лаьрхІача 6 килограмм йоаккх. Социалистически яхье цул хьалха яла могаш цхьаккха доярка яц. Цун къахьегама толамех дукха дувц «молния» тІа.

В. ИВОЛГИН.

* * *

Пачхьалкхенга шура йохкара хьалхарча квартала план кхоачашъе карагІдаланзар XIX партсъезда цІерагІча колхозе хьайбаш леладераша.

ЦхьоалагІча квартале йоакхаза йиса шура меттаоттаяра, пачхьалкхенга из йохкара ах шера план толамца кхоачашъяра ерригга шоай уйла тІаяхийта къахьегаш ба хІанз цу боахама хьайбаш леладераш. Рапс, гурахьа доакъара дІайийнна хинна кхы тайпа культураш хьоккхаш мошача доакъарца хьайбаш кхаба доладаьчул тІехьагІа дикка тІаяхийттай шура. Дийнахьен буса хІара кхоабача Іаттагера юкъера лаьрхІача 6,5—6,8 килограмм йоаккх из.

Доярокашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха йолаш хьайоагІа С. Усманова, Д. Гельмурзаева, П. Хирьянова.

Р. КИЛИН.

Кремле хинна торжественни заседани

Ленин тахан а вус Советий мехка карагІдулача гІуллакхий дийна доагІашхо, вай сийлахь-воккха а хьехархо волаш. Марксизма - ленинизма Іалаьмате йІаьхий йола ганз социализман, коммунизман, дерригача дунен тІарча прогрессен, машарен дукхьа дуне революционно - эргадоахаш беча балха вайна йола лард я. Дунен тІа цхьа никъ яц Іотнъама, боккъо ца хилара, эксплуатацена дукхьала хьовсам доаттабара чІоагІа тІахьехам хинна, адамлен прогрессивни низий цхьоагІон, солидарноста символ санна Ленина цІи [illegible] екъаш.

22 апреле Москве съездий Кремлевски Двореце хилар В. И. Ленин вар 111 шу дизара хехаль торжественни заседани. Зале ба столицан Подмосковьян производстве хьалхалитташ новаторашиь парте ветеранаш, партийни, советски, общественни организацей векалаш, Іилман культуран деятелаш, космонавташ. Советски Гержанцарча Низий бІухой. Укхаза ба кхыча мехкашкара дипломаташ, доазол арахьара хьаьший.

Президиуме — СССР Лакхехьарча Совета Президиумен СССР Министрий Советен председателий заместителаш. СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш, КПСС МГК-и МК-я секретараш, ленински парте ветеранаш, промышленностен юрта боахамен цІи хеза къахьегамхой, гІорбаьнна военначальникаш, Іилмахой, общественни организацей векалаш.

Торжественни собрани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гри[illegible].

Ек СССР Пачхьалкхен Гимн.

«Ленинна нийсдеш, ленински хьисапе болх беш» яха доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара К. У. Черненкос.

Докладага чІоагІа уйла тІаяхийта ла а дийгІар, цкъа санна дукхаза тІоараш детташ юкъах а яьхар.

Торжественни заседание хиннараша ура а гІайтта «Интернационал» дайккхар.

Цул тІехьагІа цІейна хетадаь доккха концерт хилар.

(ТАСС).

Ф. И. КУДУСОВАНА «НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республике музейни гІуллакх дегІадоаладеча доккхий гІуллакхаш карагІдуларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч-ГІалгІай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цІи лойла: Кудусова Идриса Фатимана — Нохч - ГІалгІай республикански краеведчески музея директора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1981 шу, 21 апрель.

НОВ. З. Д. ТУЧАЕВ НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР МОТТИГЕРЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сецаш бу:

нов. Тучаев Зайнди Даниудиновичь Нохч - ГІалгІай АССР моттигерча промышленноста министралла хьожаве.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН

г. Грозный,
1981 шу, 21 апрель.

КПСС ОБКОМЕ

ХЬИНАРЕ, ЛЕНИНСКИ ХЬИСАПЕ

1981 шера 18 апреле Нохч-ГІалгІай АССР-е хиннача ленински коммунистически субботника итогех

КПСС обкома бюрос белгалдоаккх 1981 шера 18 апреле республике хинна В. И. Ленин ваь 111 шу дизара хетадаь коммунистически субботник дика вІаштІехьдаьккха а КПСС XXVI съезда балха итогашеи цун решенешеи политически къахьегамеи хьинар чІоагІа айдаьча хьале а чакхдаьннилга.

Республика къахьегама коллективашьа къоабал а дир хьаьа а лаьцар 1981 шера 18 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник чакхдаккха хьана москвачаша дІадоладаь гІулакх, декхар тІаийцар лакха эффективность йолаш къахьега, субботник долча дийнахьа эггара лакхагІча къахьегама овсарленга кхача.

Субботник долча дийнахьа предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка, дешара заведенешка хилар митингаш. Цига къамаьлаш даьраша субботника дакъа лоацаш хинна хІаранар тІахьийхар из дя тІагІертта къахьегарца белгалдаккха, тІехдикен эггара лакхагІа овсарле йолаши болх бе, цхьайтталагІча пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачашъеча дакъа мадоаггІа дакъа юкъедахьа.

«ЦІе шоаттадента» кийчлуш а из чакхдаккхач а гІулакх дика вІаштІехь а даьккхар политически сакхетам лакха хилар хьа а хьакхар г. Грозне, Ачхой-Мартановски, Грозненски районий, гІишлошъеча Нохч-ГІалгІай управлене къахьегамхоша — иттлагІча пятилетка итогех Ерригсоюзни социалистически яхье котбаьннараша.

Дукха балхаш дир «Грознефтеоргсинтез», «Грознефть» объединенеи коллективаша. «Красный молот» «Электроприбор» яхача заводашта, транспортни организацешта, бахача наха гІулакхаш деча болхлоша. Юрта боахаме къахьегараша дІайийра 5,6 эзар гектара тІа бІаьстан культураш, сома бешамаштеи комсаштей цІейнеш гІулакх дир. Субботнике хьинаре дакъа лаьцар культуран искусствайи учрежденеша.

Коммунистически субботнике дакъа лаьцар 635 эзар саго, дІахача шера хиннарел 11 эзар саго дукхагІа. 235 эзаранел совгІа саг вар шоай балха моттигашка къахьегаш, царца промышленносте — 73,5 эзар, транспорте — 23,4 эзар, гІишлошъеча — 33,3 эзар, царех пусковой объекташка 9 эзар саг. Субботнике дакъа лаьцар юрташкарча 383 эзар саго. Дукхьал шоай балха моттигашка 99 эзар саго, царех 10 эзаранел дукхагІа — хьайбай фермашка.

Производственни коллективаша хьаьний цхьа миллиони ялх бІаь эзари сома махка тайп-тайпара продукци, цунца халкъа эша товараш — 400 эзар сома. Кхоьлча бийдален энергоресурсайи чотагІа болх бир 33 предприяте, колхоза, совхоза, 530 цехо, смена, бригада, участка, ферма. 15 эзар гаргга къахьегамхочо.

Субботник долча дийнахьа 600 эзар сома махка гІишлонмонтажни балхаш даьд.

ЦхьайтталагІча пятилетка фонде дІачулургда 460 эзар сом. Республика бахача наха дегаш айденна болх бир городашки юрташи хоаьеш-тоаеш. Цар дІаегІай дукха гаьнаши кІотарганаши, тоаьяй дукха улицаш, наькъаш, скверашки паркашки цІенъяьй, эзаш дІадегІад.

КПСС обкома бюрос парте горкомаш, райкомаш, юкхьанцара партийни организацеш декхарийла яьй коммунистически субботни чакхдаккхара итогаш е, къахьегама коллективашеи къахьегамхошеи даахе доккхий толамаш бахача наха дІадовзийта. Берригга организаторски массово-политически болх 1981 шера а XI пятилетка а планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашде къахьегамхой оарцагІбахара тІа-берзабе.

КЪУЛБАСЕДА - КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЕНСКИ ОТДЕЛЕНЕ ВОЛХЛОШТА НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ИттлагІча пятилетка заданеши социалистически декхараши кхоачашдеча доккхий толамаш. дахарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ лойла:

Байсултанова Радимхан Абасовнана — наькъа Грозненски дистанце бригадира.

Лишин Алексей Андреевича — сигнализацеи бувзамеи Грозненски дистанце электромеханика.

Петров Владимир Максимовича — Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозный станце поездаш вІашагІъехкачоа.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1981 шу, 21 апрель.

НН. И. З. АНТИПЕНКОНЕИ И. И. ЧЕРКАШИНАН «НОХЧ . ГІАЛГІАЙ АССР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Машиннаькъа транспорт дегІайоалаеча доккхий гІуллакхаш карагІдуларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч - ГІалгІай АССР транспорта заслуженни болхло» яха сийлен цІи лойла:

Антипенко Иван Захаровича — Гудермес яхача локомотивни депо машиниста.

Черкашин Иван Ивановича — Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене отдела начальника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1981 шу, 21 апрель.

А. С. КОЛПИКОВНА «НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Культура дегІайоалаеча доккхий гІуллакхаш карагІдуларах, республика къахьегамхошта эстетически кхетам луча хьинаре общественни болх барах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах «Нохч - ГІалгІай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цІи лойла Колпиков Алексадр Сергеевича — город Грознерча № 8 йолча музыкальни школа директора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный,
1981 шу, 21 апрель.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

ХIАРА БАЛХА ДИЙНАХЬА ХЬАДЕР ДУКХАГIА ХИЛИЙТА!

Социалистически яхьа дневник

КПСС XXVI съезда исторически решенеш кхочушъяра шеей дерриге низам оарцагIдахийта Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша юкъе дIо тIеьхьа шергIа ярнаш йоттт социалистически яхь. «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа болх беча цар керда тераеш лох производства эффективность лакхъяра, арахецар продукци дикагIа хилийтара.

«Вай, новкъостий, хIана низ болаш да эттара доккхагIчен чолхенен дола декхараш кхочушде. Бакъда, экономически политике кертера дар хилча дIаотт чолхIане доладаш тIа. хьараа делие нийсущи да ьына хотолуш дар — общественни рузкъаш дас санна дола дар. вайга долаш мал долчок бисза, дикагIча тайпара пайда эца хьеж хилара», — элар КПСС XXVI съезде аьча Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева.

Уж кIоарга маIан дола дешаш йиъхача хина да дезарий Iалашдарах бехкина программа я.

Тахан оаха тьовал «Социалистически яхьа дневник» яха керда рубрика. Цу кIал газета дувцаргда республика промышленни предприятеша, транспортан гIуллакхьярен организацеша, колхозашеи совхозашеи беча балхах, цун итогах, цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера оалхах кхоачашъяра тIехьа йоаржаьна социалистически яхьах, боккъонгагIа производство хьекъалеторан, кьегуваде[illegible] цхьайола кеманаш тIехьайкъара бахьанех.

БЕХКТОКХАМ КХЕТА А БЕШ

КПСС XXVI съезда решенеш къаьгга йола перспективе хьайийллай «Птицепром» яхача треста боахамий коллективашта, дегаш уреттадаьд цхьайтталагIча пятилетка оаданеш ханал хьалха кхоачашъяра, коммунизм хьаяра керда планаш кхоачашъяра юкъе ях а хьинарегIа дагъа лацара. Оалхазарий фабрикай коллективашта, «Птицепром» треста специалисташта тахан чIоагIа ловрхIаме хеташ хIама да советски мехка коммунистий эггара лакхагIча форумо айдаь хьинар дIахойодача хана лох ца далийтар.

Тахан, «Птицепром» треста оалхазарий фабрикай коллективаша 1981 шера хьалхарча квартале баьча балха итогаш эш, чIоагIа хоза а хеташ хоам бу оаха, карарча шера хьалхарча кхаь бетта пачхьалкхенга оалхазарий продукци йохкара план ерригача система ханал хьалха кхоачашъяь хилара. Пачхьалкхенга дехкад 22,2 миллион фуъ (план 20 миллион), 635 тонн дулх (план 430 тонн). ДIадахача шера укх ханаца нийсдича 4 миллион фуъ дукхагIа да дехкараш.

Дина къахьегама толамаш даьхад укх шера хьалхарча квартале новкъостий Г. Г. Жукови М. М. Добриеви директораш болча «Старо-Юртовски» «Ермоловскийи» оалхазарий фабрикай коллективаша. «Старо-Юртовская» яхача оалхазарий фабрики дехкад пачхьалкхенга укх шера хьалхарча кхаь бетта план 8 миллион йолча 8,5 миллион фуъи планах лаьрхIар 70 тонн хинначa 161 тонн оалхазарий дулхи. 1980 шера цу ханаца нийсдича 1,3 миллион фуъ дукхагIа дехкад укх шера хьалхарча квартале, дулх — 40 тонн.

Социалистически яхье хьалха латт дикагIа бола производственникаш, коммунистически къахьегама ударникаш, оалхазараш лелладераш операторашТерекбаева Зайнап, Бекмурзиева Селима, Абдулазиева ПаьтIамат, Дукаева Дио, Рабарова IайIна, Рабаров Мовсар, Хачукаев СаIид, Хаскиев Ризвап, дукха кхыбараш.

Оалхазарий фабрике деккенна ю хIара цеха, бригада баьча балха итогаш, шерра дIадоваийт царех хIаране хьокхамаш, хьалхалаттараштa совгIаташ тел тIехьабусараш дIабовлийт, дикагIа йола опыт йоаржаю. Болх беш я экономически анализа бюро.

Цу тайпара болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш къахьегама оасарле лакхъяре, производственни хьокхамаш тIеххилийтара, арахецача продукце дикал лакха хилийтара тIагIертта къовсам лоаттабар берригвей а хIаране а вахера норма а хинна дIаэттад. ХIара болхлочоа, хIара специалиста дола дохаргдоаца закон а хинна дIаэттай фабрике девиз: «Дош деннадале — доха ма де, декхар тIаийцадале — кхоачашде!»

Хоза дош ала доагIаш ёаг ва «Ермоловская» яхача оалхазарий фабрика директор Добриев Макшарип. Лоаллача юкъа хьалхалаттарий мутIарешта юкъеяхай дукха ха йоацаш а тIехьаюсаш хинна фабрика. Фуаша дулхи дохкара квартальни план ханал хьалха кхоачашъяьй цун коллективо.

1980 шера июль бетта деиз ва Добриев Макшарип фабрике болх беш. Цу лоаллача хана коллектива шийх тешаe вIаштIехьдаьннад цуж. Цудухьа фабрике болх беш болча наха хьалхарац цо дIадоладаь гIулакх, из кхоачашдара оарцагIбовл. Дукха дика хIамаш нарагIдаьннад коллектива укх тIеххьарча 8 бетта. Дукха да цар карарча шера де дезараш а.

Хьалаш кхачахьара дераш сапна доллашехьа, шийда йиш йолчул эсалагIа бу болх М. А. Ахмадов директор волча «Кавказ» оалача оалхазарий фабрика. Пачхьалкхенга фуаш дохкара йола укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяьзар фабрика. 1980 шера цу хана ше дехка хиннaчул 1,2 миллиои фуъ дукхагIа дехка дале а.

Шийтораашка хьежа бац болх новкъост З. А. Кадыров директор волча «Майская» яхача фабрика, новкъост И. У. Умархаджиев корте латтача «Западная» яхача а хIаьта янтта «Урус-Мартановская» оалача а фабрикаша.

ЦхьайттталагIча пятилетка хьалхарча шера «Птицепром» треста боахамий цоха деза пачхьалкхенга 95 миллион фуъи 3200 тонн оалхазарий дулхи, е 1980 шера дехкачул 10 миллион фуъи 350 тонн дулхи дукхагIа.

ПерспективагIа тхоца хьалхашка латта декхар да хIанз долаш долча низалашца фуний производство 127—130 миллионаге дулха яр 11 эзар тоннаге кховчаяр. Из программа толамца кхоачашъяра треста боахамаша де дезар да продуктивность лакхъяр, оалхазарий корте метта лоаттабар, оалхазарий продукце единицага дIадода доакъар кIезигдар, хIара бовхаме фуний дулхе породах йолча котамий Iулаш хьадар, инкубационни фуаш республика доазонел арахьа дохкилга бокъонаш соцадар, комбидоакъара дикал лакхъяр, хIара фабрике кхоачамболлаш баьцарча подкормикаш витаминно - баьца хьоаран лаьрхIа люцерна дIаер.

«Урус-Мартановская», «Ачхой-Мартановская», «Западная» яхача оалхазарий фабрикашта специализаци е еза бройлерни дулхаи дулха породах йолча яхача котамий фуашта инкубаци ярах.

Из вайна новкъадале а, дулха лаьрхIа оалхазараш леладара гIулакх юхадет вай республике йиза рационни зарха йиш йола дерригача фух долча а моллагIча хана чудеппача а оалхазараштa йола комбикорм ца хилар.

А. ТАХАЕВ,
«Птицепром» яхача треста кертера зоотехник.

ЦхьайттталагIча пятилетка «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа яхь дIа а болаш, производства эффективности балха дикали лакхъяра хьажар кхо ца деш къахьегам ба укх шера СССР 60 шу дизара кIерагIча Грозненски [illegible] да № 17-18 йолча цеха химикаш. Ерригa укхаза арахецача продукцех 79 процент сортIа яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. Уж толамаш доахача дикка даьха а йоацаш яхье хьалха латташ ба цеха химикаш.

Къамстта дикка къахьегам хиларца белгалваьнна ва аппаратчик Мамшашев Владимир.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Укх пятилетка хьалхарча шера плани тIайийца декхарашца ханал хьалха кхоачашдара «ХIара балха дийнахьа хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьй Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай цехий коллективаша. ДIадахача пятилеткагIа санна цу яхье даим хьалха латташ хьайоагIа укх шера йоккха опыт йола начальник, къахьегама ветеран А. А. Колесников керте латтача цеха коллектива. Цхьаккха бутт дIабахийтац цо тIайийца декхараш дикка тIеххоачаш ца деш.

Шоай декхараш тIехдикка кхоачаш а деш, технологически режими деры нийса лелаеш хиларца белгалбаьнна итташ технологаш ба укхаза. Царех цаI я цехе эггара къаьгагIа лоархIаш йола оператор, коммунистически къахьегама ударник Цыганкова Галина Кирилловна.

СУРТА ТIА: оператор Г. Цыганкова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

> СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! ХIАРА БАЛХА МОТТИГЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕИ, ЭФФЕКТИВНОСТИ, ДИКАЛИ АЙЕ!
> ЧIОАГIЪЕ САКХЕТАМЕ КОММУНИСТИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНА, ТВОРЧЕСКИ ИНИЦИАТИВА ХЬАГОЙТА!
>
> (КПСС ЦК ТIаккхайкхамаш).

МОВХЬАШ IОДОАССАДЕЛГА СИХДЕ

СССР экономически социальни дегIайоалаяра Керттерча лостамаш тIа белгал маддакхаре, чIоагIа лоархIаме да транспортни системa эффективности балха дикали лакхъяр. Декхар эттадаьд мовхьаш тIадотташи Iодоссадеши вагонаш латташ йола ха кIезигъе, аьнна.

Мишта латт ше гIулакх вайцига? Укх шера хьалхарча квартале мовхьаш Iодоассадеш латташ нормал дукхагIа 68 эзар сахьат ха яьнкхай 47 эзар вагоно. Из бахьан долаш 143784 сом гIод техад машиныаьъо.

Цхьа ха яр вагонаш лоаттаяра «рекордсмен» А. Шерипова цIерагIйола Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод йолаш. Масала, 1978 шера март бетта из бахьан долаш 136665 сом гIод техкар цо. ХIаьта укх шера март бетта 396 сом мара таккхазар. Гуш да завода кулгалхой цу лоархIамеча гIулакха чIоагIа оарцагIа баьнийлга. Из геттара нийса а да.

Бакъда, вагонаш зехьа лоаттаелга хIанз а кIезиглуш дац. Укх шера хьалхарча квартале цу дакъе «Хьалхале» яьнкхай «Кавэлектромонтаж» управлене. Январе 96 сахьата, марте 73 сахьата лоаттаяьй цо вагонаш. «Сельхозхимия» яхача объединене а цхьайолча хана чархаш тIара склада хьисапе делаю вагонаш. НормагIа 5 сахьата вагон Iойоассве езача цига 83,8 сахьат доаккхийташ а моттигаш хул. НормагIа йолагIачул пхеззза-илхазза дукхагIа ха йоаккхийт вагонаш Iойоассаеча хана В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, кхозза-диазза дукхагIа — «Чечингсиабсбыта» объедиене.

Цу тайпара моттиг нийс ца хилийтара Грозный станце кулгалхоша шоашта могар ду. Уж тIерт вагонаш Iойоассаю ха махулла кIезигъе, царех дикагIа пайда эца. Масала, уж гIертабар машинашъярен дукхача клиентийи хьашташ айхагIа вIашех дугза, мовхьаш тIадоттарахи Iодоассадарахи цхьа технологически процесс е, транспортни конвейер дикагIа вIаштIехьа декха.

ХIаьта уж деррига дешаш нийсагIча оагIорахьа къовстаде деаш а къовстаде йиш йолаш а дар. Цу тайпара опыт йолаш хилча хIаьта а. Масала, Челябинскерча машинашъяьхоша клиентаща цхьаьна дика вIаштIехьбаьккхаб из болх. Цар опыт къоабалъяьй КПСС Центральни Комитето.

Укх мугIарий автор хилар Грозный станце кулгалхой инициативагIа клиенташца цхьа яьча совещане. Цига де лорхIаш хиннар фу дар аьлча, из дар челябинский опыт ларде а лаьца вагонех дикагIа пайда эцара, мовхьаш тIадотташи Iодоахаши вагонаш лоаттаю ха кIезигъяра тIаерзаль мероприятеш кийчъяр, социалистически декхараш тIаьцар. Цу совещане бийхабар дукхача предприятешi, организацей кулгалхой. Бакъда цига ва 5—7 кулгалхочов мара ха «нораянзар». Йокхар уж геттара лоархIаме дешаш дувцара бахкийтабар операторашi, экспедитораш, товароведаш, технически отдела инженераш, кхыбараш. Уж санна дешаш къестаде компетенци йолаш ба уж?

Лоаца аьлча, челябинский опыт Iомаелга а юкъейоалаелга а тесса дитар вайцига. Иштта тесса лелалу машинхьаькъаца договораш уттаделга а.

СССР машинаькъий Устава тIа белгалдаьккхад, дийнахьа а бус а, кIирандийнахьа а цIей долча дийнахьа а клиенташа мовхьаш тIадола вагонаш дIаийе еза, аьнна. Цудухьа договор оттадеча хана клиенто белгалъю дийнахьа а бийсана а хоам бе безача телефоний номераш.

ХIаьта бокъонца хулар фуд? Масала, «Росхозторга» Нохч-ГIалгIай база, «Респотребсоюза» универсальни торгови база, дукхача кхыча организацеша бийсана, кIирандешшнен цIей долча деношкен болх бац. Цар адреcагIа хьакхаьча вагонаш сецхилла лаца е балха дихьатIа-кхаччалца Iо да йоассаеш лоаттае езаш хул. ХIаьта транспортни конвейеро дея е бус а болх бе мабезий.

Фу дича бакъахьа да? Хетаргахьа, де дезар сихагIа нордовгIаргдар гIод техача луш дар пачхьалкхен киссара а доацаш кулгалхоша шоай киссара тела дезаш даларе.

ДIадахача февраль беттах болх дика вIаштIехьбаьккха, мовхьаш тIадоттарен Iодоассадарен процесс сихъяра бутт бертба вай аьнна клиенташа кхайкарал даьдар машинаькъахоша. Цхьабакъда, цу хьанехьа шоаша даьийтача письмошта дукхагIчар кхеттел жоп а далинзар.

Шоай предприятей транспортни цехий болх товбаре кулгалхоша йоакхо ца ярах дукха ээ хул предприятешта шоашта, беррига халхьа боахама. Лакхехьа маьллара, эзараш вагонаш юс кертгIа пайда ца эцаш. ХIаьта гIод дийттадар аьнна юхамиттаоттаргдолаш ээ дац из!

КПСС XXVI съезда аьча Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева чIоагIа терко тIаяхийта дийцар транспортни средствех дикагIча тайпара пайда эцара дешаех. Цудухьа парте съезда решенеш кхоачашъяра геттара лоархIаме да вагонаш мукъ тIаботтачен Iобоассабечен нормал тIех ца лоаттаяр. Юкхера а цох тийша да мовхьаш дIа-юха ахухьилга дегIадоаладар.

Ф. СУХАНОВ.

КЕРДАЧУНЦА ОАГIУВ БОЛАШ

Производства эффективность лакхъяра, арахецача продукце технически боарами дикали айяра, технически прогресс яра тIехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре даькъа лоацаш ба ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода рационализатораши изобретателаши. Алхха дIадахача шера 44 рационализаторски предложени синай цар, хIаьта шера 47 эзар сом пайда беш йола царех 32 производствана юкъейихай. Цар йиш хилийтар итталагIча пятилетка тIеххьарча шера бархI тонн металл, 236 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 2223 гигокалорий йIовхала энерги кхое.

Завода дикагIа вола рационализатор белгалвара хIара шера чакхдоахача хьинарo-конкурсо инженерно - технически болхлой, хьалхалаттарий творчески хьинар айдара гIо ду. Цига котваьнначоа лу дикагIа вола рационализатор яха цIи, новкъостe итт сом премия. Масала, соахка из цIи яьккхар завода центральни лабораторе начальника Евлоев Шахьбота Салмана. Цо еннача пхийтта предложенех кхоъ изобретени а лоархIаш тIаийтай. Цун кандидатура оттаьй «Х-ча пятилетка рационализаци изобретательствай отличник» яха сийлен знак хьожайитара.

Белгалдаьккха доагIа С. Евлоева рационализаторски предложенеша контролерийтохкамхой болх дикка [illegible] боаккхилга, продукци дикагIа хилийтилга, электроэнергева кхом белга, къахьегама овсарле дикка лакхъелга.

Авторий группо — инструментальни участка слесарашa А. Котиева, Б. Могушкова, мастера А. Щеглова, еннача предложене шера 18 эзар сом гарта кходу. хIаьта импортни пластмассай оттохех выключателаш хьае йиш хулийт.

Рационализаторашa доккха новкъостал ду хьаю продукци дикагIа хилийтара, лакха овсарле йола оборудовани — автоматаш, ахавтоматаш, лаьрхIа йола технологически оборудовани юкъейоалаяра. Масала, заводе болх бе йолалийтай электроимпульсни обработках пайда а эцаш чоалхаеча штампай, прессформай, литформай оатхалаш хьаяра керда, прогрессивни технологи. Цо торо хилийтар электросверлильни машинаша болх беш йоаккха ха йIаьхье, цар дикал лакхъе.

Масала, заводо арахецача тайп-тайпарча маркех йолча, итт машинех шиннена пачхьалкхен дикала Знак еннай, хIаьта вожаш дикала хьалхарча категорагIа я.

ЦхьайтталагIча пятилетке Iалашмате доккхий декхараш латт тха завода коллективана хьалхашка. Дикка алсамъяккха еза арахеца товарни продукци, ерригача продукцех 40 процент яр пачхьалкхен дикала Знак йолаш хилийта еза, керда кхоъ электросверлильни машина, шлакaтевкана шлифовани ю машина, кхыраш арахеца доладала деза тхо.

КПСС XXVI съезда решенешка хьежжа из дерригa а дергда технически прогресс яра, производство технически эргаяккхара чотегIа. Укх пятилетке дIахо а дегIадоаладергда гIишлон - отделочни машинай оатхалаштен узлаштен ахавтоматически хьисапе сварка елга. ХIаьта конструкци эргаяккхарен металл кIезигагIа дIадахийтарен чотегIа арахецача машинай доза кIезигдерга. ДIахо а механизаци ергье сборочни, подъемно - транспортни балхашта.

Уж чоалхане декхараш кхоачашдеча шоашара доагIаш дола дакъа юкъехьоргда рационализатораша, изобретателаша, производства новатораша.

Х.-М. ТАМАСХАНОВ,
ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода кертера инженер.

ЧIОАГIЪЕ КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА

Укх тIеххьарча шерашна бурув деттача балхий Малгобекски управлене дукха гIулакхаш чакхдаьхад «Къахьегама дисциплина дIахо товярахи халкъа боахаме кадраш хувцалулга кIезигдарахи» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцам кхоачашбара. №№ 923, 918, 172, 944 йола бурув детта бригадаш санна йолча къахьегама коллективашка болхлой хувцалуш, производственни дисциплина телхаеш моттиг вIалла а яц.

Цхьабакъда из гIулакх массанахьа а иштта дац. Масала, Г. Н. Алероев, П. П. Спиранский керте латтача цехашка Iалашмате дукха нах хувцалу, къахьегамен производственни дисциплина телхаеш моттигаш хул. Укказа каст-каста нийслу бахьан доацаш нах балха ца ухаш, балха хана корта бохабу малараш мел.

УБР администраце, общественни организацеша профсоюза комитета, новкъостий суда, профилактика совета заседанешка бувц цу тайпара нах.

ЦхьайтталагIча пятилетке мехкдаьтта промышленность сихха дегIайоалае езаш, Iилма - технически прогрессен къахьегам вIаштIехьбаккхара формаш а методаш а эргайоахаш тоарен ларда тIа общественни производства эффективность лакхъе езаш хиларо дIадех кадрашца бу болх тоабелга, цар производственно-технически дешар вIаштIехьдоаккхилга, болхлой профессиональни а юкъарообразовательни а боарам лакхбелга, цар экономически званеш шеръелга, къахьегама дисциплина чIоагIъелга, уж производстве дIачIоагIбелга. Цудухье управлене квалифицированни кадраш кийчъяра, цар говзал лакхъяра даим йоакхо ю.

Масала, 1980 шера шоай говзал лакхйир 290 саго, 26 болхло хьалха латта методаш Iомаеш хилар, 450 саго экономически дешара системе шоай знанеш лакхйир. Лакхерча дешара заведенешкеи техникумашкеи дешаш ва 35 саг, хIаьта болх беча кагирхой сайриIнарча школе деша вагIа 15 болхло.

Тха предприяте дукха болх бу корта бохабу [illegible] тIехдоахараштен алкоголизмаиен духьала. Шийгара гIалат далийта хIара саг мастерий совете, хIара бетта кулача резнорядкашка вувц. Цу тайпарча нахеца къамаьл хул УБР начальника. Цу дерригe къахьегама дисциплина чIоагIъяра, кадраш производстве дIачIоагIъяра новкъостал ду. Масала, 1980 шера балхара дIаваьннав 137 саг, вIаьта 1979 шера 211 саг дIаваьннавар. ДIабувлареш а дукхагIча даькъе балха стаж йоаца нах ба.

ХIанз оаха къаьстта тернам тIабахийтаб общественни организацей, новкъостий суда, профилактика совета, кадрай общественни отдела болх тоабара. Коллективаша лелаеча социалистически яхьа итогаш еча хана, коммунистически къахьегама коллектив яха цIи луча хана балха кертерча хьокхамашца цхьана териал ду къахьегама дисциплинах доле хьокхамаш а. Пар[illegible] политика чакхъяккхараI производства эффективность лакхъяра, коммунистически къахьегара тIаберзабаьча лоста ма керттера дакъа хиларах тарра лелабу из болх.

Н. КРЕСТЬЯНИКОВ,
Малгобекски УБР кадрай отдела начальник.

ШЕ-ШЕ КОТВАЛА ГIЕРТАШ

БЕСЕДА ЕШ ВА АГИТАТОР

Грозненски аьшкабетонни конструкцей завода партийни дешарен экономически образованен сете хIанз чIоагIа теркам тIабахийта Iомаю партe XXVI съезда материалаш. Массанахьа эргаяьнкхай гойтара агитаци. Заводоуправлене здане тIа доалл: «Парти — вай заман хьаькъал, сий, ахь-эздел» яха дешаш тIадоладa транспарант. ХIаьта завода коанаIараш тIа йоалл: «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъергья!» тIаладь йола лозунг.

Проходнойна гаьна доацаш хьалтеха доалл 1981 шера завода коллективо тIайийца доккхагIа дола социалистически декхараш. Цунна юкхе я социалистически яхьа экран, цу тIа дIаязъя я хьалха латта коллективаш. Царна юкъе я арматурщикий А. Кармалева, столярий И. Шапунова, формовщикий В. Деминева бригадаш.

Завода парткома секретараца И. В. Нореикоца предприятега хьож тхо.

— Дахчах хIамаш еча цехе гIоргда вай, — аьлар цо.

Бетон, асфальтобетон, аьшкабетонах конструкцеш еча кхыча цехел кIеаигагIа лоархIамболаш яц из. Цу цеха продукци: кораш, наIараш, хьунах хьаь кхыйола хIамаш эшшача хана кийча ца хилча боаррамагIа болх бе йиш яц гIишлошъерий. ХIаьта ший декхарех цех дика лоархIа а ю.

Цехе дIачудаьлча бIаргтIаоттаргболча хьалтеха йоалл «КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъергья!» яха дешаш тIадола лозунг. Хоза кийчдаь да «ЦхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъергья!», «Продукце дикала — болхлой гаранти!» яха плакаташ. Царна дукха гаьна доацаш цхьаькха да: «Iо а йийпе йиц ма ллийта ер цифраш» яхача дешашта лIелг дIатIахьекха латт болхло. Лохехьа дувц хьастамий, шурупий, цхьан килограммах, хьуна цхьан кубометрах фу доаллх. ДIахо шаькаго гIахьех цар кхом бара.

Тхо цехага хьежаш леллаше а делкъайна хIема дуа ха хьатIакхаьчар. Ше уголок йолча хьагулбала болабелар болхлой. Уж цига хьийхаб сборочни отделене мастера, агитатора Смокина Елизаветта Степановнас. Тхо а дIадолх царца.

— Тахан вай дувцаргда партийни съездо хьалхашка оттадаьча декхарех, вай заводо а цехо а уж кхоачашдарах, — шийна къамаьл дIадоладир агитатора. — ЦхьайтталагIча пятилетка планаш кхоачашъяр советски наькъа вахара хьал тоадар, вай къахьегамах тийша да. Вай хьаю нах чубаха цIенош, берий яслеш, школаш, больницаш хьаярга дIаухийта продукци. Из дикагIа ме хул дикагIа, хоза гIа хургда уж гIарсаш.

ДIахо Елизавета Степановнас дийцар дIадахача шера завода а цеха а карагIдаьнарех, карте XXVI съезда сийна лелаяьча социалистически яхьах, цига котбаьннарех, кердача пятилетка хьалхарча шера хIанале де вIешIехьдаьнначех.

— ДIадаха шу вай предприятена атта дацар, — аьлар агитатора, — материально-технически Iалашо лерттIа ца хиларо балха новкъарле йоа. Бакъда, уж халонаш эша а яь продукция маьхаlаьякхара план кхоачашйир, 11 бригадо итталагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашйир. ХIаьта укх шера цхьоалагIча квартале Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене гIон йолча предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье завода коллективо хьалхара моттиг яьккхар.

Съезда хьалхара яхь дIайолаяьча Къахьегама Сийлен III-чи II-чи степений орденаш лелаю Шапунов Иван Григорьевич керте латтача столярий бригадах доашхаш дийцар агитатора. Масала, цо дикка гIехкоачашдир съезда сийна тIайийца хинна декхараш.

Тхьаь кхиь шу да цу бригаде 5-ча разряда столяра В. А. Крылова болх бу. 15 шу да из цеха партийни организацена берте вола.

— Елизавета Степановна, — хаттар дир цхьан болхлочо, — вай цехо хьалхарча квартале болх мишта баьб?

— Минут яха мара йиц лора, — бехказа яьлар агитатор, — вай хьалхарча квартале котдаьннад, вайна хьожаьй завода карара кара тела ЦIе байрах.

— Иштта да хьона тхо, — шийна юхе вагIачоа курал йир хаттар даьчо.

Беседа чакхъяьннай. Болхлой хIама даа болх. ХIаьта сои партбюро секретари хьокхамий улгаге хьеж. Март бетта итогегIа котъяьннай М. Уварова кулгалду столярий бригада, шоллагIча моттиге — И. Шапунова яр, кхоалагIча моттиге ба Н. Никульшина станочникаш.

— ХIета а вета а Шапунови хьалхаваьннав-кх Уваров, — аьлар И. В. Нореинос.

— Дукха ха яр из тхоал котвала гIерташ, — тха къамаьл хьалтьаьцар В. А. Крылова. — Яхь иштта хила а еза — ше-ше котвала гIерташ.

В. ЕВДОКИМОВ,
«Строитель» яхача дукха тираж йолча газета редактор.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ САГА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо иттлагIча пятилетка заданеш социалистически декхарош кхочушдеча толамаш дахарех СССР орденашца медалашца сийлай СССР машинаьлкъа Министерства предприятейн организацейн болхлой, инженерно-технически балхахой, гIуллакхерча наьха йоккхача группана. Церан юкъе Нохч-ГIалгIайчоне гIолла:

ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН:

Селиджиев Борис Николаевича — Грозный яхача локомотивни депо машиниста.

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН:

Бойко Иван Георгиевича — Грозненски энергоснабжене участка электромонтера.

Гончарук Григорий Климентьевича — наькъа Грозненски дистанце наладчика.

Курбанов Надир Таркулиоглена — Гудермес яхача локомотивни депо слесара.

Нюхало Леонид Никитовича — машинаьлкъа Грозненски отделене начальника.

Решидов Молды Натаевича — Грозный станце вагонаш сиха лелийта кийсдечоа.

Стафеев Алексей Федоровича — Гудермес яхача вагонни депо слесара.

Шамардин Владислав Михайловича — халкъа депутатий Грозненски городской Совета исполкома председателя.

ХАЛКЪИЙН ДОТТАГIАЛА ОРДЕН:

Вашаев Хусаина — наькъа Грозненски дистанце монтера.

Шуляга Геннадий Петровича — Грозный яхача вагонни депо электросварщика.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН:

Вектин Павел Ивановича — Грозный яхача локомотивни депо слесара.

Гончаров Виктор Никоноровича — Гудермес яхача локомотивни депо машиниста.

Кагиев Салмана — сигнализацен бувзамен Грозненски дистанце электромонтера.

Кузнецов Юрий Викторовича — КПСС Нохч-ГIалгIайн обкома отдела заведующена.

Махмадов Абубакар Ахмадовича — Гудермес яхача вагонни депо осмотрщика.

Мельников Виктор Филипповича — Грозный яхача локомотивни депо машиниста.

Мисерпашаева Гилянеза — Грозный яхача вагонни депо цистернаш юлачоа.

Серебякова Ксения Трифоновнана — Грозный станце мовхьаши багажи хьийеш а дIателаш а йолчоа.

Тарасенко Анна Николаевнана — Грозный станце № 156 йолча ясли-сада заведующена.

Шилков Алексей Капитоновича — Гудермес станце доагорa склада механизированний бригадира.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН II СТЕПЕНА ОРДЕН

Мадагова Пола Берштовнана — наькъа Гудермесски дистанце монтера.

Федоров Александр Ивановича — мовхьаш тIадоттачек тIера Iодоахачек балхий Грозненски механизированни дистанце крана машиниста.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Волков Альберт Евгеньевича — Грозный яхача локомотивни депо машиниста.

Илесов Султана Магомедовича — Гудермес яхача локомотивни депо машиниста гIоьчана.

Пашаев Халада — Къилбаседа - Кавказски машинаькъа № 3 йолча путевой машини станце монтера.

Печерицына Людмила Владимировнана — Гудермес яхача вагонни депо проводникана.

Саралиев Амруди Саралиевича — Гудермес станце вагонаш сиха лелийта кийсдечоа.

Сагеев Илсур Саматовича — Грозный яхача вагонни депо промывальщика.

Щербакова Любовь Александровнана — Грозный станце стрелочни поста дежурнена.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Бобров Виктор Алексеевича — мовхьаш тIадоттачек тIера Iодоахачек Грозненски механизированни дистанце крана машиниста.

Гитинов Наби Магомедовича — наькъаш лорадара дIасгIача хьуний Грозненски дистанце тракториста.

Голубев Геннадий Капитоновича — Гудермес яхача локомотивни депо машиниста.

Кагерманова Зурана — наькъа Грозненски дистанце монтера.

Косенко Тамара Ивановнана — энергоснабжене Грозненски участка электромонтера.

Матвеев Александр Николаевича — мовхьаш тIадоттачек тIера Iодоахачек балхий Грозненски механизированни дистанце токара.

Минеев Николай Павловича — Грозный станце маневрови диспетчера.

Мусхаджиев Бексолтана — наькъа Гудермесски дистанце бригадира.

Нахоев Салауди Хизировича — Грозный яхача локомотивни депо слесара.

Орлова Валентина Георгиевнана — Грозненски машинаькъа отделене ОРСа № 5 йолча столове повара.

Попова Светлана Леонидовнана — машинаькъа Грозненски отделене поезда диспетчера.

Хамидов Рамазан Абдурахмановича — ха деш йолча Грозненски отряда стрелокa.

Хуциева Зина Хасамбиевнана — Грозный яхача вагонни депо слесара.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Абдулаева Солина — гражданскн сооружений Грозненски дистанцей штукатура.

Алиева Хузиниата — Къилбаседа - Кавказски машинаькъа «Джалка» яхача совхоза Iаьсий леладечоа.

Байсаров Алаудена — сигнализацен бувзамен Грозненски дистанце электромонтера.

Балаева Захра Сайт-Алиевнана — Гудермес яхача вагонни депо маляра.

Белоусова Валентина Михайловнана — Грозный станце билетни кассира.

Вотинцев Петр Илларионовича — Грозный яхача вагонни депо слесара.

Героева Абдул - ВахIаба Хьаьвайна — машинаькъа Грозненски отделене ОРСа № 38 йолча тика продавеца.

Денисова Нина Егоровнана — Гудермес станце мовхьаши багажи хьийеш а дIателаш а йолчоа.

Ерофеева Тамара Ивановнана — наькъа Гудермесски дистанце монтера.

Касумова Малкан Даудовнана — промышленни машинаькъа транспорта отраслей юкъарча Аргунски предприяте наькъа монтера.

Лазунова Нина Ивановнана — Къилбаседа-Кавказски машинаькъа № 3 йолча путевой машини станце монтера.

Максимова Таиса Николаевнана — Гудермес яхача локомотивни депо слесара.

Ненашева Тамара Вячеславовнана — Грозный станце больница лора.

Пышненко Евгений Степановича — сигнализацен бувзамен Грозненски дистанце электромонтера.

Хлебов Стефан Елисеевича — сигнализацен бувзамен Грозненски дистанце вокзалгIолча электромеханика.

Шулик Владимир Федоровича — промышленни машинаькъа транспорта отраслей юкъарча Аргунски предприяте тепловоза машиниста.

Юдин Сергей Леонтьевича — Грозный яхача локомотивни депо слесара.

* * *

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо орденашци медалашци сийлай автомобильни наькъаш декхачен церна эксплуатаци еча объединеней, организацей, предприятей болхлой, инженерно - технически балхахой, гIуллакхерча наьха группана. Церна юкъе Нохч - ГIалгIайчоне гIолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН:

Эльханова Хутена — Грозненски наькъий ремонтно-гIишлон управлене болхлочоа.

ХАЛКЪИЙН ДОТТАГIАЛА ОРДЕН:

Таранов Шамиля — Курчалоевски наькъий ремонтно-гIишлон управлене тракториста.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН:

Шенкина Матрена Ивановнана — механизированни карьерийн боахама отдела начальника, Грозненски район.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН II СТЕПЕНА ОРДЕН:

Вишаев Ахмет Албастовича — № 7 йолча наькъий ремонтно - гIишлон управлене автомобиля водителя, гор. Грозный.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН:

Попов Николай Николаевича — Ищерски наькъий ремонтно - гIишлон управлене автогрейдера машиниста.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Абдулаев Якуб Абдулаевича — № 1 йолча наькъий гIишлон управлене автомобиля водителя.

Цечоев Мусий Хизара — Орджоникидзевски наькъий ремонтно - гIишлон управлене автогрейдера машиниста.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ»

Дутов Ахмада — № 2 йолча наькъий гIишлон управлене асфальтобетонни завода слесаре, Урус - Мартановски район.

Идрисов Ахьмада — Ищерски наькъий ремонтно-гIишлон управлене автомобиля водителя.

Тахаев Ильяса — Веденски наькъий ремонтно-гIишлон управлене комплексни бригада бригадира.

* * *

ИттлагIча пятилетка заданеш кхочушдеча толамаш дахарех СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо СССР орденашци медалашци сийлай партийни органий полиграфически предприятей издательствай болхлой группана. СовгIаташ деннарашта юкъе ба «Грозненский рабочий» яхача издательства типографе болх беш бола вай мехкахой. Къахьегама Сийлен III степена орден еннай печатницана **Чеверис** Лидия Алексеевнана, лаборщицана **Афанасьева** Светлана Федоровнана еннай «За трудовое отличие» яха медаль.

СОМ ХЬУВКЪАБАРА

Шерра доьрзадаь дIахьош да хIанз сомий бешамашкара, кхашкара бIаьстан балхаш Ачхой-Мартановски районан «Орджоникидзевский» совхо[illegible].

Сомий бешю 795 гектар дIалоьц цу боахаме. Цхьайтта бригада я цунга хьожаш. Сом кхебарал совгIа баьцадараш а леладу цу бригадаша.

ГаьнагI еIа, мугIараштa юкъера лаьтта аьха а баьина, хIанз зене йолча садоахкача хIамашта, лазараштa духьала молханаш, гаьнашта кIир тохан ба совхоза болхлой.

Бригадашта юкъе ярнарча социалистически яхье хьалха «Знак Почета» орден лелаечa коммуниста Баташов Баташа кулгалдер я. Ухк хана кулг-кара сомий беша де доагIа балхаш кхочушдь яьинай из. ХIаьта белгалдаккха доагIа, паччахьалкхенна баьцадараш дохкара цхе шера план Баташов Баташа шийн новкъостешца кхоъ-ах шера кхочашдь яьинахлга. Совхоза еррнгича бригадашта юкъе цунна мара карагIдаьнадац пятилетка хана кхдкха чакхъякка. ХIаьта пятилетка шерашиа паччахьалкхента цук бригадо дIабеннаб план 1947 йолаш 2678 тони сом, планал совгIа 1657 йолаш 6935 тони баьцадараш. Из боккха толам а ба.

Иштта, овсаре, хьаьвала къахьегарах республика юрта боахама министерствай облсовпрофен цIерагIа «ИттагIча пятилетка ударник» яха знаки кхиншха тума премин елар ухк [illegible] цу бригадерча хIара сага. ХIаьта хIара бригаде юкъера лаьрхIача 45—50 саг ва.

— Балха хьалаш цхьатерра доллаше а малагIча гIуллакхаш вIаштIехьдоаллийт Баташа, цун новкъосташтa кхыча бригадел дукха динагIа хьоисамаш гойташ къахьега? — хаьттача:

— Тха боахаме бригадиралла болх беш эггара йоккхагIа стаж яр Батащ ва. ЦхьайттаьнгIа цу да из сомий бешамаш лелаеча, баьцадараш кхедеча бригада керте латта. Цу юкъа хьадечох дог лазаш къахьега Iомабаьб цо нах, церна юкъе барт, цхьоагIо кулйтарга-ла хьалаш вIаштIехьдаьхад. Эггара хьалха из да цу коллектива овсаре къахьега вIаштIехьдоаллийтар, — йоах совхоза керттерча агронома Цикаев Вахас. — ХIаьта кхыча дукхагIйолча бригадашкара кулгалхой цаI е ши шу а даьккхе хувцало.

ХIанз, бIаьстан балхаш деш, звенонашта юкъе къахьста овсаре болх бу Ленина орден лелаеча Соволенко Любас, Бехоева Кайпас, Мамуева Совдата кулгалдеш ярш. Юкъера лаьрхIача 250—300 процент кхочашгъю цу звенона балха планаш. ХIаьта мугIаререча болхлошта юкъе Хаджиева Сацитал, Сохолевко Петрайя, Абиева Датусал, Мутузова Хаямтал овсарегIа къахьегаш цхьаьнха вац.

Сомий бешамашта зене йолча хIамашта, лазараштa духьала молхаш тохаш хIара аййнахьа юкъера лаьрхIача 10 агрегат хул. Балха норма кхочаш ца еш цхьаккха ванц уж лелаеча механизаторашта юкъе. хIаьта массарел овсарегIа Матаев Сайд-Iале, Вексултанов Ахьмада, Алиев Мувсас къахьег.

ЙоагIа йоакхо ю совхове чузцаш бола сом алсамбаккха, цунга дIадодар лохде йиш кулийтача торовех вайда лоара. Иштта, цу боахама тIа дукха ха йоаццаш дIаегIа кердача, хьалха цу боахаме ца кхеньча тайп-тайпарча сортех къона Iаьний гаьнаш я.

— ХIанзалца вай мехкарча сортех йола «Семеринка», «Джанатан», «Боровинка», «Белый налив» яха Iаьний гаьнаш дIайоуIар совхозе. Тха боахам уллача Iалама хьалашка чIоагIа цIана латташ, каст - каста цамогаш хулаш я уж. Церна молхаш тохаш, кхыдола Iуьнал деш дукха къахьег оаха, йоах Цикаев Вахас. — Къонаварех хIанз дIасегIа, хIаьта тIехьа тIайоегIаргйолча хана дIайогIаргйола Iаьний гаьнаш «Голден делешес», «Ред делешес» яхача а кхыча а американски сортех я. Вай мехкарча сортел тха Iалама хьалашка динагIа духьаьлъувтт уж шелала, лазарашта, кIезигагIа зе ду царна садоахкача хIамаша. Цудухьа молхаш етташ, кхыдар деш кIезигагIа эш царна Iуьнал. Цул совгIа дукхагIа ца лой кIезигагIа вац хьувкъам. Iаьк чамболашагIа ба.

ХIана диэзлагIа чудуийташ хий дуллаш латт сомий бешамашта. Из болх эггара хьалха Баташов Баташа бригаде дIаболабьаб. ХIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 1500 кубометр хий кхочийт.

Сомий бешамаш [illegible] салин боккха терхаш тIебохийт укхаза баьцадараш кхедара а. Уж 493 гектара тIа леладергда. Церна юкъе хургья помидораш, нарсаш, хох, баьццара горошек, тайп - тайпара кхачан баьцаш. Цу культурех нарсаш мара йисанц дIае еэаш. Уж 40 гектара тIа хургья.

Нарсаш дIалоьш хьинаре къахьег механизатораша Лабазанов Яхьяс, Хамзатов Iалвудина. Ди дIадахийташ царех хIаране балха норма 120—130 процент кхочаш ца еш.

Дика хьайда ц совхове удобренеех а. Масала, сом латаш йолча беша 600 тони органически, хIара гектара тIа 15 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш тайсай, хIаьта баьцадараш кхедеча кхашка эзба лаьтта оахача хана барх1 - бархIн фу дIадувец кхокхлен центнер кхоачийташ. Хий дуллаш 414 гектар лаьтта да совхове, Цунах кхо бIаь гектара тIа сомий беш я, хIаьта 114 — баьцадараш. Каналаш, теталаш, кхьдар цIенде, тоаде боахама доккха новкъостал дир Суижейски районерча ПМК-10 къахьегамхоша. Цар хьинаре баьча балхо йиш ялийтар совхоза шийн хайнадьа хий дилла доладе.

Каналаш цIендеш хьинаре даьча лаьдар совхоза болхлоша а. Масала, Кррагсовой ленински коммунистически субботник хиннача дийнахьа йоархIех цар цIендир кхо километр совгIа канал.

ЦхьайттаьнгIа пятилетка ухх хьалхарча шера пачхьалкхента план 6330 йолаш 6609 тони баьцадараш, планал дукхагIа 155 йолаш 4255 тони сом бохка социалистически декхар тIайийцад-совхоза къахьегамхоша. Из кхочашде шоай ниэ дIаккхоачийргхиларах шек бац уж.

И. ХАМАТХАНОВ.

ТАТАРСКИ АССР. КамАЗ-он Набережные Челны яхача городон къьйта хьалхоах вай перте Iалальмате йоккхий планаш кхоачашьеш хилар, тешал ду социалистически экономика йоккхий торонаши совленаши йоалаш хилара.

Кама йистера город Нижнекамски территориально-производственни комплекса индустриальни центр хинна дIаэттай. ИттлагIча пятилетка шерашка укхаза болх бо йолалийтай кхо миллион квадратни метр гарта производственни майда, алхайтта эзар единица лакха овсарле йола оборудовани, йиъ бIаьи ээхкъех шийтта автоматически лини, монтаж яьй бIаьи кховлткъех пхийтта километр конвейера. Дукха хIамаш даьд Набережные Челны яхача городе къахьегамхой бытех салаIарен хьалаш тоадара, материальни духовени эшараш уж Iалашбара.

Чакхъяьнача пятилетка шерашка бIаьи ткъаьи эзар саг чуIеча цIеной хьалаш тоадаьд. Хьалхьий итташ школаш, деша лаха ха йоацача берий учреждениеш, социальни а культурно-бытовой а гIуллакхашта эша объекташ. Хьайййлай политехнически педагогически институташ, искусствай училище, «Автозаводец» «Комсомолец» яха спортивни залаш, «Строитель» яха стадион, картинни галерея, автомобилестроителашта лаьрхIа культура Дворец, кхы дукха дараш.

СУРТАШ ТIА: 1. Камски политехнически института машиностроение технологе кафедра доцент, технически Iилмай кандидат Р. Г. Тимергалеев студенчески Iилмай общества членашца занятиеш воал.

2. Набережные Челны яхача города Мира проспект.

Е. ЛОГВИНОВА суртал.
ТАСС фотохроника.

ЦхьайтталагIча пятилетка мулаш

Малхбузен СибарегIе: мехкдаьттахошта йола городаш

Малхбузен СибарегIе — мехкдаьттен газан яккхара йола мехка керттера база. 1980 шера 300 миллион совгIа тони мехкдаьттен (газови конденсат а йолаш) 160 миллиард кубически метр газа еннай цо мехка. ДIадахача пхе шера 2,1-зза тIакхийттад цу регионе хьадоаккха мехкдаьтта (газови конденсат а йолаш), хIаьта газ — 4-3-зза. Эггара хьалхара мехкдаьтта кIеж 1960 шера теха хилар дагадехача, кхетаду, укхаза мел сиха карадерзадаьд Iалама рузкъаш.

Тюменски областа къулбаседехьарча даькъа тIа хьахинна доагора-энергетически комплекс дегIааха йоллелар промыслашкара. Цул тIехьагIа эггара хьалха укхаза кхьчарий городокашта уллув урагIъаха доладелар пхеза вIаштIарадаь типови цIенош, шоза вIаштIараль ахкай адамеш. ГIирсаш хьалдора проекташ йолаш а уж вIалла йоацаш а — хьежаш дагIаш ха дIаахийта йиш яцар. Мехкдаьттахоша цIенош шоашта деши газовикаша шоашта деши моттигаш а кийслора. ХIаьта хьалъеш йола хьалхара городаш дика тоеш а хилацар.

ТIехьарча шерашка хьахиннай ала йиш я керда Малхбузен СибарегIе — дукха этажаш йола, тIох я, мел эшар долаш. Бакъде, мехка европейски даькъа тIара саг цецваргвац нйсазза вIаштIарадаьча цIеноехи бетонни тIо наькъехи. Амма каста городаш хила езаш йолча нах бахача моттигий улицаш тIа хоттала йоахкийсаш хиъни вездеходаш бIаргайна болча массанел хьалха укхаз кхьчарашта доккха хIама да из.

Гарттарча итт шера дIахогIоргда Малхбузен СибарегIен мехкдаьттан газан рузкъаш йоккхийча масштабегIа карадерзадара балхаш. Керттерча лостамаш тIа лаьрхIа да 1985 шу тIакхоачаш мехка йоаккха газ 600—640 миллиард кубометрга кхоачае. ЦхьайтталагIча пятилетке тIаьхкета церрига «сигала бос бола доагор» къулбаседехьарча территорей чотагIа кхетаргда.

Малхбузен СибарегIа болх бе йолалургья доагор доаллаш дукха керда моттигаш, уж я тIаьаха хала долча, бахаш нах боацача районашка. Бурув деттара балхаш чIоагIа шердера, тIехгаьна йолха трубопроводаш яхкара, мехкдаьтта дIаухийтачек газокомпрессорни станцешта монтаж яра дикка алсамаьха езаргья капиталовложенеш. Тайгех тундрех хьалъе езаргья доагор транспортировкана хийцдара итташ установкаш, довнъошта юкъерча наькъий, электропередачан бувзамен линей сеть.

Уж декхараш толамца кхоачашдара квалифицированни болхлойн специалистийн керда кадраш тIаэна еза Малхбузен СибарегIен. Тюменски область карарера еш лаьттача шерашка цига ваха венача ах миллион сага тIаькхетаргба керда бIаьш эзараш нах. Церна а Iалашде деза дика хьалаш.

1971—1979 шерашка Тюменски Томски областий городашка хьалъяй ши бIаь эзар гарта квартира. Оттаьй регионa цIимхарча Iалама - климатически хьалашта аьелла йола нах чубахаргболча цIеной, общежитей, школай, берий учрежденей проекташ. Сургут, Нижневартовск, Надым, Нефтеюганск, Уренгой, кхыйолча а базови оалаш йолча городашта отта а я кхоачашъеш латт генеральни планаш — цар гармонически а комплексно а дегIаахара кIийле.

Тюменски областа карта тIа яьнай йиттлагIа йола город — Новый Уренгой, из хьахиннай дуьнен тIа хIанз йовзаш ярех эггара йоккхагIа лоархIаш йолча Уренгойски гази конденсати йоаллача моттиге. Массехк шу хьалха а тIехьа геологоразведчикий чоьтараш дегIар укхаза. ХIаьта СССР Лаккхехьарча Совета октябрьски сессе Тюменски областерча депутата дийцар пхеза вIаштIарадаьча керда цIеношка баха хувшача нахах, нйсазза а шийттазза а вIаштIарадаь цIенош хьалдарах.

Амма цунца цхьана сессе белгалдоахар къулбаседехьарча городашка укхацIено лорадра учреждениеш, бытовой гIуллакхаш ду предприятеш, спортивни гIишлош нахa хеттача бесса сиха хьалъеш ца хилар.

Специалисташа даьча лоархIамегIа 1985 шу хьатIакхоачаш мехкдаьтти газан регионе болх беш бола нах шозза тIаккхета беза, дIахойдача хана шин миллионга дIа а кхоачаш. Укхал нах дIанийсбара ах миллион гартга квартира хьалъе езаргья. Малхбузен СибарегIен мехкдаьттахоштен газовикаштен хиланза дargдоаца социально - бытовой хьалаш хьадар регионa керттера экономически декхараш толамца кхоачашдара эггара чIоагIа эшаш дола хьал лерхI вай мехка.

Iалалмате сиха дегIайоагIа областе гIишлоиргьяра индустре производственни база. Тюменски гIишлоихоша отталаьча производственни гIишлош комплексo вIашагIйоахкара хьасане хьалъяра технологегIа керда поселенеш городаш хьалъеча вайда хийу. 1981 шеррехьа а 40 эзар квартирага кхоачабе беза уж хьалъяра боарам.

ТIеххьарча итт шера 269 эзарнегара 369 эзарнега кхоачаш тIаькхийтаб Тюмене баха нах, Сургуте бахараш — 34 эзарнегара 122 эзарнега, Нижневартовске бахараш — 18 эзарнегара 122 эзарнега, Нефтеюганскера бараш 20 эзарнегара 51 эзарнега кхоачаш. Йоккха мехкдаьтта химкомбинат хьалъеш латтача Тобольске баха нах (1980 шера — 64 эзар). ЦхьайтталагIа пятилетка чаккйоалдаш 120—150 эзар сагага кхоачаш тIаькхетаргбе. Мехкдаьтта доккхача ирее дахла хулаш ярш я темпаш.

Олег ЛАЙНЕ.
(АПН).

№ 8 йола «Агитатора блокнот»

Кепа а теха араьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропаганда агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIадара, бархIлагIа номер. Из дIайолалу «ЦIе байракхаш лелаеча коллективай хьоисам» яхача редакцеин статьяца.

1-ча Майна — дерригача дунен къахьегамхой бартцхьоагIон цIейна — хетаь я «Машера, къахьегама, бIаьстен цIей» яха методически разработка.

5 мае вай мехка дезду советски кепайоазон цIей, 7 мае — радио Ди. Цу лоархIамега даташта хетаь журнала номер тIа я Нохч-ГIалгIай книжни издательства керттерча редактора С. Лорсанукаева кийчъяь материал.

«Агитатора новкъостала» яхача рубрикана кIал я «Социалистически вахара хьисап» яха беседа яра дикагIа мишта кийчлургда хьахьокхара методически хьехамаш луш йола Грозненски мехкдаьтта института философе кафедра доцента, исторически Iилмай кандидата Н. Александрова статья.

Дунен халкъашта юкъерча хьалах дувцаш я «Ташъенна мулен исторе факташ» яха Н. Кузнецова статья.

Лаьттана дув а биа...

Шелковски районерча Ленина цIерагIча колхозе дика кхаь кхаьчар — чакхъяьннача пятилетке социалистически яхье доккхий толамаш дахарагIа цхьоалагIча механизированни отряда начальника Л. Т. Овчаровна Къахьегама ЦIеча Байракха орден хьожаяьй аьнна.

Цу сагах дувца хала да хала йиш яц, амма чоалхаме да. Дукха хIама дайна, леладаь, карагIдаьнна саг ва из. Из къахьега волавенная цу колхозе тхьаь итт шу хьалха, цу хана дена цуа къахьегамхоша халадар а аттадар а цхьан долаш, цар вахарца а гIуллакхаца а вувзавенна волаш хьавоагIа.

Духхьашха болх бе волавелар моттигера юкъера школа йистехакха комсомолец Овчаров шийн даь тракторни бригаде прицепщик а хинна. Башха хьакхашта вацар из цу хена тракторца, амма чIоагIа безам болаш вар тракторахь хила. ХIаьта шин шу доалла-шехьа курсаш йисте а яьха карайцар цо из гIулакх.

Балхах къахкаш цIаккха а хиннавац Лаврентий Овчаров, дилла а шийн низ ца кхобеш къахьегаш хинна из къона волаш, хIаьта хIанз а иштта а [illegible]

Даим Iомалуш, кердача маркаех йола техника йовза гIерташ хиннав Овчаров, Цудухьа лакха квалификаци йола специалист ва из хIанз.

Итт шу хьалха, боахаме къахьегам вIаштIехьбаккхара отрядни система юкъейоалае лаьрхIача хана бехитокхаме гIуллакх тIадиллар коммуниста Л. Т. Овчаровна. № 1 йолча ялат леладеча мехотряда начальник а ваь.

Бехитокхаме а хала а болх бар из. Дилла а ваха юкъе, кхай тIа хила везар. Кхетамца вIаштIехьбаккха безар механизаторий къахьегам, дикача дас санна пайда эца безар техникаш, Даим лехаш хилча корайоагIа чоалханеча дешай решенеш. В. И. Ленина цIерагIча колхозе массанел а хьалхагIа караерзайир къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни ипатовски метод, юкъейоалайир боахама расчет.

Цу гIуллакхо а даим накаца хьаьддача лостамагIа болх баро а йиш хилийтар производства эффективность лакхъе, кадраш чIоагIъе, гурахьа дув ца бола ялати хьажкIаши лелаеча шер-шера лакха хьувкъамаш кхеде. Чакхъяьннача пятилетка шерашка 119,4 процент кхоачашйир мехотрядо ялатий культураш кхеяра план. 12,4 эзар тони да чудена ялат. Юкъера лаьрхIача 29,3 центнер ка бола ялати 48,3 центнер хьажкIаши чуеннай укхаза кIара гектара тIара. Уж толамаш доахача кIезига къахьийгадац мехотряда начальника.

Л. Т. Овчарова дилла а шийн низ ца кхобеш хьег къа. Шуй отряда членаш болх бе Iомабу цо, царна масал а гойташ. Иштта Iомабу уж колхозах шоай цIа лерхIа, цун доалахье лорае, рузкъан кхом бе. Ше мел ду хIама дика ду цу коллектива кулгалхочо.

ТIахьежача сов сатийна а мекъо а хеталургволаш ва Л. Т. Овчаров. Амма цунах из тайпа саг лаьрхIар гIалат варгвар. Бокъонца вайзаршта доллача хIаманга бIарг кхоачаш а зувш а, цхьаккха хIама тесса ца леладеш а саг ше волга сихха дIахойташ ва. Из цIаккха а то йиш яц сихвенна, гIаръеш, кулгаш лесташ хьувзаш, амма из болх беш волча хана хьинаре саг хул цунах. Цо шийна дIатIаэцаш бола болх эггара халагIа бар хул дилла а, цхьабакъда ше де волавенна хIама по юкъагIа дита моттиг [illegible].

Шийн низ ца кхобеш а хьинаре а къахьегаро даьккхад Л. Т. Овчарова сий, цудухьа беннаб наьха безам а. Ялхазза хержав из колхоза коммунисташа парткома членалла, пхеза хержав халкъа депутатий моттигерча Совета депутаталла. ЦIаккха а хувцалуш воаца агитатор ва из. Цунна хов беседа е, нахa раьза а болаш ладувгIаргдола тема лаха, хIаьта къамаьл ладувгIараш кхетабеш а тешабеш а ду цо.

МалагIа толамаш даьха ера мехотряд КПСС XXVI съезд хьайиллача денга? Техника, хий декха сантараш ремонт яь кийчъяьяр. Из болх бе йиш йолаш деппош хьатIаоттащехьа, тIоадал дIакъайлар 1243 гектар долча кхай тIа, ХIанз гурахьа дийнача ялата хьалхара подкормка яь а кхашна хий дилла а баьнаб, кийчъяьй индустриальни методагIа хьажкIаш юргйола 420 гектар. Де деза балхаш кIеаига дац цар, амма мехотрядо цхьанна балха ха тувлаялийтац, дерриrа хаавахьа, дикагIа йолча ханна ду укхаза.

— Фуд мехотряда хьокхашта юкъе керттердар? — хетт оаха начальникага.

— Нах ба-кх. Уж ба, алхха уж ба толамаш доахараш. Цхьаь ара вийсевна саг тIемахо вац, — аьлар Л. Т. Овчарова.

Шийн деша да хилар, гIуллакх доазар, хIамах сакхетар, наьха йоакхо е гIерташ а царна эшар фуд хоаш а хилар, къахьегама коллектива болх вIаштIехьбаккха хар — из да цу сага сий даьккхар.

ЦхьайтталагIча пятилетке лакха хьокхамаш дахара лаьтта леладераштa юкъе яьржа социалистически яхь низ болаш йоегIа, укхаза доаха хьалхара толамаш гуш да хIанзае а. Цу яхьо айду наьха хьинар, безаболийт къахьегам. Ше цу дешa чIоагIа раьза хилар лочкъадеш вац Овчаров.

Дукха да даьраш. Амма пхьаза шоаш даьчуи а данза дисачуи а уьйла е волавелча, хеталу башха доккха хIама а мичад оаха даьр-м аьле. Дуккхьала ахархой IаьдалагIа болх а бу лаьтта чIоагIа дукха а деза...

Е. ФАРНЕЕВА.

Социалистически мехкашкара хоамаш

РУМЫНИ: ДЕГIАУХАШ ЛАТТ ЭНЕРГЕТИКА

Дукха ха йоаццаш тIеххьара, аьхлагIа йола энергоблок болх бе йолаелча лоха калорийность йолча кIораца болх беча «Минтя Дева» яхача ТЭЦ низал 1260 мегаваттага кхаьчар. ХIаьа цо лу бащха совгIа-эшшагIа хургдоацаш СРР хьаьча эррига электроэнерге иттлагIа дакъа. Хьалъяй ТЭС Советски Союзо гIо а деш. Масала, доагор кийчдара а дIачутелара а йола оборудовани Сызранера, Iанара яьш — Подольски машиностроительни заводера, турбинаш генератораши — Ленинградера яхийттай Советски специалисташа гIо дир оборудованеца монтаж еши болх бе кийчъеши.

Энергетика — Румыне халкъа боахама эгара чIоагIагIа дегIаухача довзъоех цаI. ЧаккхъьИнача пятилетке 25,6 процент ал самъльинай хьаеш йола электроэнерге, хIаьта 1980 шера 67,5 миллиард киловатт-сахьатага а кхаьчай. ДIаеннай юкъара низал 4,8 миллион киловатага кхоача керда энергетически объекташ. Цунах 3,1 миллион киловатт йIовхала электростанцешта кхоач — из 1965 шера эррига румынски энергетика хиннача низалал дукхагIа хул.

1981—1985 шерашка энергетика дегIаахара планаш тIа лаьрхIа да ТЭС а гидроэлектростанцеш а дIахо хьалъе. ШерагIа пайда ийбергба энерге традиционни доацача хьастех, эгтара хьалха мальха энергех. Иштта хьалъе йолаергъя Румыне эгтара хьалхара АЭС.

✦

ПОЛЬША: ХЬАЯЬИ «СИЛЬМЕ»

Сосновце яхача польски городера «Сильма» оала зIамига низал бола электромоторий завод — шерьяра СЭВ Дунен халкъашта юкъерча инвестиционни банко финансировани яьча предприятеех цаI. Завод хьалъй 1969 шера, цу хана арахецар кхаъ тайпагIа дола электромотораш. 1971 шера йокиха кредит хьахецар бахьан долаш хьалъе йолайир предприяте керда объекташ.

ХIанз шер-шера бархI миллион гаргга мотор арахец заводо, керда тайпаш арахеца кийч а лу. Уж уйттаду домчуувзаргаш тIа, полотераш тIа, сок йоаккхаргаш тIа, вентилятораш тIа, фенаш тIа, берий ловзоргаш тIа, хIаьта иштта лицензеех арахецача эррига наделеш тIа, масала магнитофонаш тIа, проигрывателаш тIа, барзкъаш тегача машинаш тIа. «Сильма» шерьяро йиш хилийтар цу районерча кхалнаха болх бала. Заводе болх беш болча кхалнахах 90 процент гаргга бараш гергагIарча моттигашкарча металлургически предприятешкарча горнякийи шахтерийи истий ба.

Нагахьа саняа хьалха производстве пайда ийбаьа маргачалеки узлехи 80 процент импортни хинна яле хIанз импорта 30 процент мара ххачаш.

«Сильма» продукце керттера потребитель польски промышленность я, цхьабакъда тIеххьарча хана дукхагIа ухийт предприяте ший изделеш ераьарча рынке. «Сильма» экспорт ю царна Румыне, Венгре, Чехословаке, дукххача хана деиз вентиляторий мотораш арахецача ше цхьан гIулакхаш леладеча ГДР.

Хенрык НЫКЕЛЬ,
польски журналист.

✦

БОЛГАРИ: СИЙЛЕН ТРАДИЦЕШЦА

Къонача ноахала болгарски халкъа сий долча революционни а къахьегама а традицей кIийлен тIа кхетам балар Болгарски коммунистически партен Димитровски комсомолон хьалхашка оттадаьча декхарех цаI да.

Кагирхой чIоагIа довза ловш ба мехка истори. Цо болх беча ткъаь итт шера итт миллион саг совгIа нах хиннаб, масала, Болгаре революционни болама софийски Къаман музее. Дукха ба царна юкъе студенташ, школьникаш, къона болхлой. Укхаза ядаш я уникальни реликвеш — революционни болама доакъашхой хинна хIамаш, керда вахар бахьан БКП лоаттабаьча къовсамах дувцаш дола сурташ, документаш.

Революцен социализм хьалъяра гIулакхен идеяш хIаранега дIаккхоачадe гIо ду болгарски «Партиздато». ХIанз укх сахьате, масала, цо арахец керда дукххача томех летта В. И. Ленина сочиненей гуллам. «Партиздата» книжкаш, брошюраш шерра Iомаю халкъа Болгаре кагирхоша.

✦

МОНГОЛИ: МАССАНЕНА А ЭША СЛУЖБА

Ах бIаь шу доалача юбилейца дувзаденна Полярни Седкъа яха орден еннай Улан-Батора «Сихача гIон» службa коллектива.

Из служба хьаяра истори айхха дувзаденна да Монголе халкъа увахпIено лораяра социалистически система вIашагIйоллaрца. Юххьанца кхаь фельдшерахи кхаь медместрахи латтар «Сиха гIо», цуи мукъагIа яр говраши шкалаш ежа йола гIудалкхаш. ХIанз «оз» яхача столични службаца ва 260 совгIа балхахо — лакха квалификаци йола лораш, фельдшераш, медсестраш, технически персонал, цар я иштта лаьрххIа кийчъяь автомашинаш. Вызоваш хьанйелга комплексни диспетчерски системагIа лeладу, централа бухнам бергa хIана бац аьнна автоматизировании ба, реанимационни бригадаш дийнахьа а буc а лелаш я.

(АПН).

ДАЙ ТРАДИЦЕШТА ТЕШАМЕ БА

21 апреле парте Грозненски горкома заседаней зале республика чурча гIудакхий министерства къонача болхлошца — КПСС XXVI съездан В. И. Ленин ваьча дийнахьа деиз 111 шу дизараш хетальча яхье котбаьинарашца — вIашагIкхетар хилар.

ВIашагIкхетар хьадийлар ВЛКСМ горкома шоллагIча секретара М. Денисева. Цо дIабовзийтар милице къонача болхлошта укхаза хьайхо хинна комсомола ветеранаш В. И. Филькин, А. В. Чещенко, милице ветеран А. И. Толстов, кхыбараш.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл даьча ВЛКСМ горкома хьалхарча секретарa нов. А. Мовмыгас белгалдаьккхар, советски Iаьдал даьккхача хана деиз милици даим лакха нравственни оамалаш йола саг хьелкхевара къовсам лоаттабеш хьесилга.

Милице болхлой цIерагIа укхала къамаьл дир НГIАССР чурча гIулакхий министра заместитела Н. Д. Тюлькина. Милице къонача болхлоца шоай балха тIа керттера дархIа деза общественна духьалара зуламаш на хулийтилга, шоай профессиональни знанеш, опыт лакхъелга, аьлар цо.

Гулбеннарашка дIайха мовршал луш, цар сий дола болх даьккхала бувцаш, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра, советски милице сийлен традицеш дIахо кхахьара ихы а бIубеннагIа болаш къахьегара уж тIахьехаш къамаьл дир комсомолен милицен ветеранаша В. И. Филькина, А. И. Толстова.

Цул тIехьагIа КПСС XXVI съездан сийлахь-вокха баьчча В. И. Ленин ваь 111 шу дизарах накъаболхаш лелаьча социалистически яхье республика милице къонача болхлошта карагIдийнарех дийцар Заводской РОВД профилактика волча инспектора, вокхагIволча лейтенанта Галиев Тимура. Бухсоацаш цо тешам белар гулбеннарашта шоай даьй йIаьхий традицеш ихы а чIоагIагIа ебеш дIахобаха шай новкъостий кийча ба, советски милиционера цIи лакха лоаттаергйолаш ба, аьнна.

ВIашагIкхетар чакхдоалаш социалистически яхье котбаьннача милице болхлошта памятни удостоверенеш еннгIатешн делар, ВЛКСМ ЦК памятни байракхаш городской комсомольски организаце байракхаш уллув суртaш даьхар.

А. МУТАЛИЕВ.
ВЛКСМ Грозненски горкома инструктор.

СУРТА ТIА: НГIАССР чурча гIулакхий министра заместитела Н. Д. Тюлькина памятни удостоверени дIалу эIамагIволча сержанта В. П. Шкуркина.

В. КОТОВА сурт.

БЕРАШТА — БОЛХЛОЙ ПРОФЕССЕШ

1979 шера Малгобекан № 11 йола юкъера школа йисте яьккхарашта юкъе кхийттa вар из яккхарах долча аттестаца цхьан мехкаьтта качалнашта гIулакх деш волча оператора специальность Iомаярах йола справка бе кхаьча, хIаьта № 1 йолча юкъерча школерча 14 зIамигача саго промышленни оборудоване электромонтера професси Iомайир, № 12 йолча юкъерча школа 53 дешархочо толамца чакхъьийнар «Юртбоахама машиний программе», шхелагIча юкъерча школа яьинхача 25 сага аттестатаца цхьан юртара механизатор хиларах дола удостоверенеш денйад.

1979—1980 дешара шера къахьегама кхетам балара гIулакх дика оттадьдар №№ 1, 5, 6, 7, 11, 12 йолча юкъерча школашка, хIаьта школаш йисте йоахараша тийлар кхалнахьа тIехаиахьа дувхаду барзкъаш тегача мастерийн металла волча токарийн разрядаш яхара экзаменаш. Юкъерча школаша арахийца 782 сагах 283 професси йолаш вар, цул совгIа, № 19 йолча юкъерча школа 8-чен 10-чен классай 46 дешархочо «Сагопшинский» комсий совхоза специалистий гIоаца бетта йола комсаш лелаерий курсаш яьхар.

Карарча дешере шера къахьегама гIулакх кIоаргагIа Iомадайта лаьрхIад района ерригача школаш, хIаьта №№ 3, 20 йолча юкъерча школашка дешархошка автогIулакх Iомадайта болабеннаб. КПСС XXVI съезде йийца продовольственни программа кхоачашъяра гIулакх юкъарчал доацаш района школай педагогашкен дешархошкен кхоачаш да. Хоаш долча бесса, комсаш лелаю район хулаш латт тха районах, долче, цуина эш комсаш лелаярa гIулакх довзаш бола специалисташ: механизатораш, комбайнераш, кхыбараш. №№ 5, 14, 15, 19 йолча юкъерча школай 9-чен 10-чен классаш дешархоша Iомаю комсаш лелаерашта ха дезараш хьехаш йола программа. Комсий совхозий кулгалхоша хьожабаьб дукхача юкъерча школашка 82 сахьата лаьрхIача программагIа занятеш яра специалисташ. Царна юкъе ба «Алханчуртский» комсий совхоза керттера агроном Н. А. Балоев, «Сагопшинский» комсий совхоза вокхагIа вола агроном М. С. Ярахмедов, агрохимлабораторе заведующи йола Л. А. Ярахмедова, ГI. Ахриева цIерагIча комсий совхоза керттера агроном П. И. Умынцев, кхыбола лакха опыт йола юртбоахама специалисташ. Цар хьийхача дешархошта ховргда комсий кIотаргий строени мийтай, цар дегIаахара законаш кхетадергда, йоакъргъя вегетаце ханаш, комсашта хулача лазарашца къовсам лоаттабе, царна гIулакх де Iомалургба. Цо шеко йоаццаш тIаозаргба школьникий терках комсаш лелаяра гIулакха.

Укх шера района школай дешархоша деккар тIаийпад 409,5 гектара тIарча комсашта бIарчча кIера де мел деза гIуланхаш де. Комсий совхозашца цу хьакъехьа доагIаш дола договораш даьд, комсашта де деза дерригa гIулакхаш чу а лоацаш дола технологически карташ оттадаьд.

Школьникий къахьегами салоIилгеи вIаштIехьдаккхаре даькъера къовстадела йола проблемаш ераш я: дешархой ахкае замагIа эффективно болх бе а салаIа а, хIаьта иштта культурно - политически спортивни гIулакхаш де а йиш хулийтаргйола культстанаш совхозашка а къахьегамен салаIарен лагераш районе а ца хилар. Горони теркалъю района специфика, юртбоахама кадраш цуина эшаш хилар, цудухьа 1981—1982 дешара шере еррега юрташкара школаш юртбоахама къахьегама дукхагIа теркам тIийхийта йолаургья.

Района школаш цар коллективаш шоай низ кхобергболаш яц цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера заданеш кхоачашъярна.

А. АЛИРОЕВ.
МагIалбека гороно заведующи.

Мехкаьтта промыслашкара хьадоагIача хих пайда эцаш ба СиберегIен геологе, геофизика, минеральни бийдала Iилма-тохкама института Томски отделене гидрогеологен гидрогеохимен лабораторе Iилмахой. Гучадаьинад цу хих геттара кIеанта ийсалуш дола элементаш, цу даькъе металлаш а доахкаш хилар. Цхьадолча сибарегIарча рудах доахкарел дукхагIа уж хих доахкаш а ийслу. Института болхлоша областерча промышленни хий карта оттадаьд, хIаьта цу тайпара хидара элементаш хьакъоастадар атта гIулакх долга дIа а хьекхад, хIана аьлча лоамашка деш дола хала балхаш де дезаргдоацандаь.

СУРТА ТIА: йоккхагIйола инженер Г. А. Дёткова Iалама хий эргIанаре анализ еш йоаI.

В. КАЗАНЦЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

* Спорт * Спорт * Спорт * Спорт * Спорт * Спорт

ЮРТАШКАРЧА СПОРТСМЕНИЙ ЯХЬАШ

Гор. Майкопе чакхъьялар Российски Федерацера юрташкарча дзюдоистий зонин турнир. Цига дакъа лаьцар бархI командас: Краснодарски, Ставропольски крайн, Пензенски, Куйбышевски, Курски, Липецки, Воронежски, Саратовски областаш, Дагестански, Татарски, Чечено-Балкарски, Нохч-ГIалгIайн АССР, кхычахьара командаш.

Вай команда юкъе вар бархI саг. Царех шинне — Висултанов Iумарен (60 кг) Мехтиев Хапизашан (65 кг) — шоллагIен кхоалагIен моттигаш яьккхи.

Цу шинне бокъо яьккхай юртахой дзюдоистий Эрригроссийски лоьзарий финале дакъа лаца.

Вай команда цу яхьашта кийчъеш тренераш Любова Ибрахьимах Ким Аркадиен.

Цу лоьзарий зачеташ топ хоссара яхьаш хиннай город Орджоникидзе. Вай республикера цига дакъа лоацаш 8 саг вар.

МВ-11, МВ-12 яха топаш кхувсача шин упражненех хьалхара ша моттиг яьккхар цига Саркисян Артема. Цу упражненех кхоалагIен йиъ-лагIен моттигаш кхаьчар кхыча вай спортсменага — Бехаев Русланига. МП-3, МП-5 яха тепча кхувсача шин упражненех Маркитанова Наташа шоллагIча моттиге ийсъялар. ХIаьта Горбань Ларисас МП-5 яха тепча кхоссача — хьалхарен МП-3 яхар кхоссача — кхоалагIен моттигаш яьхар.

Цар а, яхье дакъа лоацаш хиначa вай спортсменаша — Сагуляни Юрас, Сяушина Александра, Черкашин Пиколаяс, Золотаренко Меринас — массанс а финале дакъа лаца бокъо яьккхай.

Цар тренере, СССР спорта мастера Першин Михаил Григорьевича дика аьттув ба из.

ВОРХI ПРИЗОВИ МОТТИГ

Берий - кхелетарий школашта юкъе классически хьа... сапе кIалтохаргагIа латаш СССР хьалхе яккхара яхьаш хилар укх деношка город Алма-Ата.

Цу яхье соакха хьалхарен шоллагIен моттигаш яхарах Дагестанен Нохч-ГIалгIайчен командашта укх шера дакъа лаца бокъо еннар. Командашта юкъе вай спортсменаша кхоалагIа моттиг яьккхар, хIаьта цхьоалагIен шоллагIен яраш — Казахстанен Дагестанен командашна кхаьчар.

Шо-шоай дозала категорех чемпионий цIерах яьхар вай борецаша — ДугучиевтIар Исламен Рамзанен, Амаев Идриса, шоллагIа праэаш Умаров Айдамирагея Басаев Максудагея кхаьчар, кхоалагIча моттиге дIаийсбелар Умаров Шудади Абдулаев Ахьмади. Цул совгIа, цига дика аьттув баьлар цхьаьха спортсмена а — Магомадов Исаьале. Цо яьккхар пхелагIа моттиг.

Цу спортсмений тренераш ба СССР спорта мастераш Умаров Пайзулаи Мисербиев Султана.

В. АБАДИЕВ.

Кавказа лоамашка гIолла буллаш латт автомобилий никъ

Керттерча Кавказски лоама кIал гIолла къулбаседехьарен къулбехьарен йиъ километр йIаьха йола автомобилии наькъа тоннель йоаккхаш ба гIишлонхой. Из настта кийча хургйолаш я, хIаьта керда Трансканказски автомагистрало Россе къулбехьара районаш Закавказеца вIашагI а хоттаргья.

Царна юкъера никъ 500 километр лоацлургба. Вакъда цу моттигашкара 150 километр малхбоалехьа оагIорахьа гIолла бодача Военно - Грузински оалача наькъага диллача кердача трасса керттера совле сенах латт аьлча, из латт тоннелагIа чакхбоалаш хилар бахьан долаш бIарччача шера цу новкъа транспорт лела йиш хиларах. Лай токханаш, кхыдола наькъаш толхадеш Iаламе ийслу гIулакхаш цуна новкъа хургдац. Хоаш мадий, цIи хеза йолча Крестови перевалах тIехбоалаш бола Военно - Грузински никъ шера пхе бетта мара бийлла ца хулилга.

Кердача автомагистрало хийцца эргайоахаргья шийна гонахьара моттигаш. Цу моттигашка хьалъе лаьрхIад керда курорташ (алхха Джавски чIожагIа а гучабаьинаб дарбане дола минеральни хий доалла 150 гаргга хьест), заводаш, агропромышленни комплексаш.

Ваш БАНБУРТ.
АПН корреспондент.

МЕТОДИСТИЙ-КОНСУЛЬТАНТИЙ ДЕШАР

Укх деношка КПСС обкома политически сердалон ЦIагIа шоай дешар чакхдаьккхар КПСС горкомийн райкомийн методистий - консультантий шин шера йолча республикански школе дешаш хиннараша.

КПСС горкомийн райкомийн 100 гаргга болча методисташа - консультанташа караерзайир методика знанеш. Цар Iомайир «Марксистско-ленински теоре цхьайола проблемаш», «Партийни дешарен экономически образованен педагогикаи психологен керттера дешаш», «Къамаьл дара логикаи культурaн цхьадола дешаш», «Юкъарчен къаьстачен методикай керттера дешаш», «Методиста - консультанта балха практика дешаш».

Школе дешаш хиннараша партийни пропаганда методика тайп-тайпарча темаех рефераташ йийшар.

ЛадувгIаш мел хиннараша дIаевлар «Партийни пропаганда методика» яхача курсах йола экзамен.

ЛадувгIаш бараш хилар КПСС горкомашка, райкомашка, предприятешка, организацешка. Цига вIашаи йовзийтар политически экономически дешаре системерча организаторски методически балха опыт.

Занятеш чакхйоалаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганда агитацен отдела заведующе заместитела М. С. Мамилова.

БЕРИЙ БИБЛИОТЕКА КЕРДА ЦIЕНОШКА

Яздархочун Хико Авера цIерагIча, шай фондашка 250 эзар книжка долча, Еревански берий библиотекана керда цIеноош хьалдаьд архитектора Галумян Левона проектагIа. Шерра массове болх бара мел эшар долаш да укхаза. Из бокъонца бераштa эстетически кхетам балара йола центр хиина дIаоттаргья.

Подвалашка я книжкай храпилашка, цигара лифташца отделашка хьакхухь книжкаш. ЦхьоалагIча этажа тIа — административно - боахама служба, литературана комплектовани ю, информаце, библиографически, Iилма - методически отделаш, фотолаборатори.

ШоллагIча этажа тIа — берашта лаьрхIа книжкаш деша залаш. Ялх-ворхI шу даьннача берий книжкаш дийша ца Iеш диафильмашка хьажа а йиш хургья.

Йоккха ши зал берий учрежденей кулгалхошца, даьшца - новношта беча методически балха лаьрхIа я. Кепайоазон отделе да периодически литература: берий газеташ, журналаш.

Георгий САРКИСЯН,
АПН корреспондент.

Парте дош шерра дIадовзийт

Укх деношца Гудермески медицински инструментай заводе цаI дола политдн чаккхбалар.

Заводa участкай, сменай болхлошта хьалхашка къамьлаш дир лектораша, политинформатораша. Уж керттерча даьъе тIаераяь яр КПСС XXVI съезда решенешта пропаганда яра, уж кхоачашъяра де эшараштa. ЦхьайтталагIа пятилетка бIубенна дIайолалъй заводчайна. Продукци мальхальинилара кхаь бетта план 102,3 процент кхоачашъьяй, хIаьта товарни продукци йохкара — 105,7 процент. Завода коллектива духхьашха карагIдаьннад договорий поппахаш лоаттаяра тIаийца декхараш кхоачашде.

Цу дерригнех де доагIа доккхал деш дийцар тха идеологически балха бIухоша: К. М. Поплавскe — транспортни участка кулгалхочо, Х. Мачигова — мастера, В. И. Коробкина — цеха начальника, Т. Ф. Мацуцинас, В. А. Борисовас — мастераша, М. Байбатырова — шофера, кхычар.

Н. БОРИСОВ,
завода агитколлектива кулгалхо.

Редактор **Т. А. ТЕБОЕВ.**

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.15 — Мультфильм.
9.35 — «Дийнача кIаной дунен тIа».
10.35 — «Гьырген шерен кино».
11.30 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Хьа къахьегаш — тха сийле». Кинопрограмма.
15.30 — «Кхоачашие ткома, кхоачашие оаха санна, кхоачашие тоал денагIа». ГДР-ера передача.
16.30 — «Шахматни школа».
17.00 — «Мичад шо, хурманчаш?».
17.30 — Афгански артистий концерт.
18.00 — Миллионий ленински университет.
18.30 — «Самукъане ноташ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Толам».
19.40 — Концерт.
19.55 — «Къонахчал» яхача телевизиони дукхасерийни художественни фильма премьера. КхоалагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — С. Прокофьев ваь 90 шу дизарга. «Композитора оперий ондIа наIа гIолла». Перерыве (22.30) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Наьна школа».
8.35 — А. П. Чехов. «Бешой бесс». 9-гIа класс.
9.05 — Мусоргско творчество.
10.05 — Испански меттала къамоол до.
10.35 — 11.35 — Юкъера биологи. 10-гIа класс.
11.05 — Iилман-популярни фильм.
12.05 — Студенташта - заочникашта. Лакхера математика. 2-гIа курс.
13.20 — Iилман коммунизм.
14.05 — Подготовительни отделений ладувгIархошта. Математика.
14.35 — «Спортивни класс».
15.00 — «Гуйран бIайха махк» яха художественни фильм.
16.40 — Берашта дола фильм.
16.35 — «УмакцIенн» (гIалгIай меттала).
17.25 — Фильм-реклама.
17.30 — «Грозгипронефтехим» яхача института коллективаца йоазонай вIашагIкхетар.
18.00 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла».
18.30 — «Саг а, закон а» (нохчий меттала).
19.00 — Спортивни программа. Футболах йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Шахтер», «Динамо» яхача стадионера трансляци. Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Спартак». Ленинградера трансляци. Перерыве (19.45) — «Бийса даьнъала хийла шуь, бераш!».
21.00 — И. Масловский. Номер 27-гIа йола симфони.
21.40 — «СовгIат». Яха художественни фильм.

9.05 — «Мичад шо, хурманчаш?».
9.35 — «Къонахчал» яха художественни фильм. КхоалагIа сери.
10.50 — «Фаьга тIара дуне» оаш телевизиони музыкальни фильм.
11.20 — Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Португальски Республика къамаш дезача денга — португалецен Денга. «Португале гIолла» яха кинопрограмма.
15.20 — «Ха, доаш» яха кхоачачча техникашта йола передача.
16.05 — ДIалоех дунен хелхамашта юкъерча конкурса лауреата Вострелов (баян).
16.30 — «Москва а, москвичаш а».
17.00 — «Самукъалерча оркестре никъ бу».
17.30 — «Кагирхой адресаш».
18.30 — «ХIара сурта тIа малий ба».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.03 — «Илли-81».
19.55 — «Къонахчал» яхача телевизиони дукхасерийни художественни фильма премьера. ЙиълагIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Балета къонача артистий концерт.
22.00 — Хоккейх йола дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа доакъашхой матч. Гетеборгера трансляци. Перерыве (22.55) — «Тахан дунен тIа».

IV ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.05 — «Эрсий къамаьл».
8.35 — 9.35 — География. 8-гIа класс.
9.05 — Iилман-популярни фильм.
10.05 — Английски мотт.
10.35 — 11.35 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — Бокъонех йола беседаш. «Да, нана, йиша, со».
12.05 — Студенташта - заочникашта. Лакхера математика. 1-гIа курс.
13.20 — Марксистско - ленински этика ардаш.
14.05 — Подготовительни отделений ладувгIархошта. Физика.
15.05 — Хемингуэй. Вахара а творчества а овгIонаш.
15.35 — Обществоведени. 10-гIа класс.
16.05 — «Хьа горизонташ».
17.10 — КПСС XXVI съезда социалий кхоачашъергда. «Къахьегам нийса вIаштIехьдаккхар — толам дола тешам» (гIалгIай меттала).
17.40 — ЦIе байракхаш лелача коллективашка. «Новосельский» совхоз (нохчий меттала).
18.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла».
18.30 — Телехьежархочо хаттараш ду, критика ю, хьехамаш ду...».
19.00 — Хоккейх йола дунен а Европа а чемпионат. Финальни группа доакъашхой матч. ШоллагIа а кхоалагIа а периодаш. Перерыве (19.35) — «Бийса даьнъала хийла шуь, бераш!».
21.00 — И. Кашлаева произведенешкара концерт.
21.40 — «Дон Кихот» яха художественни фильм.

24 апрель
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.

РАДИО

23 апрель

6.40 — «Iоаьхарий ду наьканх ниха вIаштIехьаьаьхха дIахьаргья». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана, кхалнах!». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
8.15 — «Агитбригада кхай тIерча стане» (нохчий меттала).
8.30 — «Ден темагIа» (эрсий меттала).
9.40 — Ашараш.
9.45 — КПСС XXVI съезда сонашен кхоачашдергда. «Къахьегаман коммунистически гIулакх долаш хилар — производства эффективность а дикал а лакхьара доаргIIамера хьал да». Беседа (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах йола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Микрофонаца Грозни гIолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
17.31 — Юрта боахама къахьегамхошта йола музыкальни программа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).
18.40 — «Даго хьехаргIа» (нохчий меттала).

24 апрель

6.40 — «Юрта Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — «Шуй дехар кхоачашду оаха» (нохчий меттала).
9.15 — «Атемст» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
9.35 — Ашараш (нохчий меттала).
9.45 — Хьалхаволта опыт —массанена а». «Хьежа Iаш малхара индустриальни технологи». Беседа (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах йола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Ди а политика а». Беседа (эрсий меттала).
17.31 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
17.51 — Ашараш (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—6, дийнахьа 11—16 градус йIовхал а йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-06; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкаха секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаташ — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-06; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоатти деношка

СФ05176. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1633.